Parlament Europejski
2024-2029

TEKSTY PRZYJĘTE

P10_TA(2025)0129

Sprawozdanie Komisji na temat praworządności z 2024 r.

Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 18 czerwca 2025 r. w sprawie sprawozdania Komisji na temat praworządności z 2024 r. (2024/2078(INI))

Parlament Europejski,

– uwzględniając Traktat o Unii Europejskiej (TUE), w szczególności jego art. 2, art. 3 ust. 1, art. 3 ust. 3 akapit drugi, art. 4 ust. 3 oraz art. 5, 6, 7, 11, 19 i 49,

– uwzględniając Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE), w szczególności artykuły dotyczące poszanowania, ochrony i wspierania demokracji, praworządności i praw podstawowych w Unii, w tym art. 70, 258, 259, 260, 263, 265 i 267,

– uwzględniając Kartę praw podstawowych Unii Europejskiej („Karta”),

– uwzględniając orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (TSUE),

– uwzględniając komunikat Komisji z dnia 24 lipca 2024 r. pt. „Sprawozdanie na temat praworządności z 2024 r. – Sytuacja w zakresie praworządności w Unii Europejskiej” (COM(2024)0800) oraz załącznik do niego zawierający zalecenia dla państw członkowskich,

– uwzględniając komunikat Komisji z dnia 30 października 2024 r. w sprawie polityki rozszerzenia UE (COM(2024)0690) oraz towarzyszące mu dokumenty robocze służb Komisji (pakiet rozszerzeniowy),

– uwzględniając rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE, Euratom) 2020/2092 z dnia 16 grudnia 2020 r. w sprawie ogólnego systemu warunkowości służącego ochronie budżetu Unii[1]

[1] Dz.U. L 433 z 22.12.2020, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2020/2092/oj.

(rozporządzenie dotyczące warunkowości w zakresie praworządności),

– uwzględniając rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej[1] (rozporządzenie w sprawie wspólnych przepisów),

– uwzględniając rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE, Euratom) 2024/2509 z dnia 23 września 2024 r. w sprawie zasad finansowych mających zastosowanie do budżetu ogólnego Unii[2] (wersja przekształcona) (rozporządzenie finansowe), w szczególności jego art. 6 ust. 3,

– uwzględniając rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/692 z dnia 28 kwietnia 2021 r. ustanawiające program „Obywatele, równość, prawa i wartości” oraz uchylające rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1381/2013 i rozporządzenie Rady (UE) nr 390/2014[3],

– uwzględniając Powszechną deklarację praw człowieka,

– uwzględniając instrumenty ONZ dotyczące ochrony praw człowieka i podstawowych wolności, takie jak Powszechna deklaracja praw człowieka, Międzynarodowy pakt praw obywatelskich i politycznych (ICCPR), Międzynarodowa konwencja w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji rasowej, Konwencja w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji kobiet, Konwencja o prawach osób niepełnosprawnych oraz Deklarację praw osób należących do mniejszości narodowych lub etnicznych, religijnych i językowych, a także zalecenia Forum ONZ ds. Mniejszości, oraz uwzględniając zalecenia i sprawozdania z powszechnego okresowego przeglądu praw człowieka ONZ, a także orzecznictwo organów traktatowych ONZ i specjalne procedury Rady Praw Człowieka,

– uwzględniając europejską konwencję praw człowieka oraz Europejską kartę społeczną, orzecznictwo Europejskiego Trybunału

---

1 Dz.U. L 231 z 30.6.2021, s. 159, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1060/oj.

2 Dz.U. L, 2024/2509, 26.9.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/2509/oj.

3 Dz.U. L 156 z 5.5.2021, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/692/oj.

Praw Człowieka (ETPC) oraz Europejskiego Komitetu Praw Społecznych, konwencje, zalecenia, rezolucje, opinie i sprawozdania Zgromadzenia Parlamentarnego, Komitetu Ministrów, Komisarza Praw Człowieka, Europejskiej Komisji przeciwko Rasizmowi i Nietolerancji, Komitetu Sterującego ds. Przeciwdziałania Dyskryminacji, Różnorodności i Włączenia Społecznego, Komisji Weneckiej oraz innych organów Rady Europy,

– uwzględniając Konwencję Rady Europy o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej,

– uwzględniając Europejską kartę języków regionalnych lub mniejszościowych oraz Konwencję ramową Rady Europy o ochronie mniejszości narodowych,

– uwzględniając protokół ustaleń między Radą Europy a Unią Europejską z 23 maja 2007 r. oraz konkluzje Rady z dnia 17 grudnia 2024 r. w sprawie priorytetów UE w dziedzinie współpracy z Radą Europy w latach 2025–2026,

– uwzględniając uzasadniony wniosek Komisji z dnia 20 grudnia 2017 r. dotyczący decyzji Rady w sprawie stwierdzenia wyraźnego ryzyka poważnego naruszenia przez Rzeczpospolitą Polską zasady praworządności (COM(2017)0835), wydany zgodnie z art. 7 ust. 1 TUE,

– uwzględniając swoją rezolucję z dnia 25 października 2016 r. zawierającą zalecenia dla Komisji w kwestii utworzenia unijnego mechanizmu dotyczącego demokracji, praworządności i praw podstawowych[1],

– uwzględniając swoją rezolucję z dnia 7 lutego 2018 r. w sprawie ochrony i niedyskryminacji mniejszości w państwach członkowskich UE[2],

– uwzględniając swoją rezolucję z dnia 1 marca 2018 r. w sprawie decyzji Komisji o zastosowaniu art. 7 ust. 1 TUE w związku z sytuacją w Polsce[3],

– uwzględniając swoją rezolucję z dnia 19 kwietnia 2018 r. w sprawie konieczności ustanowienia instrumentu na rzecz wartości europejskich wspierającego organizacje społeczeństwa obywatelskiego, które propagują wartości podstawowe w Unii Europejskiej na poziomie lokalnym i krajowym[4],

---

1 Dz.U. C 215 z 19.6.2018, s. 162.
2 Dz.U. C 463 z 21.12.2018, s. 21.
3 Dz.U. C 129 z 5.4.2019, s. 13.
4 Dz.U. C 390 z 18.11.2019, s. 117.

– uwzględniając swoją rezolucję z dnia 12 września 2018 r. w sprawie wniosku wzywającego Radę do stwierdzenia, zgodnie z art. 7 ust. 1 Traktatu o Unii Europejskiej, istnienia wyraźnego ryzyka poważnego naruszenia przez Węgry wartości, na których opiera się Unia[1],

– uwzględniając swoją rezolucję z dnia 13 listopada 2018 r. w sprawie norm minimalnych dla mniejszości w UE[2],

– uwzględniając swoją rezolucję z dnia 14 listopada 2018 r. w sprawie potrzeby utworzenia kompleksowego mechanizmu UE na rzecz ochrony demokracji, praworządności i praw podstawowych[3],

– uwzględniając swoją rezolucję z dnia 7 października 2020 r. w sprawie ustanowienia unijnego mechanizmu na rzecz demokracji, praworządności i praw podstawowych[4],

– uwzględniając swoją rezolucję z dnia 13 listopada 2020 r. w sprawie wpływu środków stosowanych w odpowiedzi na pandemię COVID-19 na demokrację, praworządność i prawa podstawowe[5],

– uwzględniając swoją rezolucję z dnia 17 grudnia 2020 r. w sprawie europejskiej inicjatywy obywatelskiej „Minority SafePack – milion podpisów za różnorodnością w Europie”[6],

– uwzględniając swoją rezolucję z dnia 10 czerwca 2021 r. w sprawie sytuacji w zakresie praworządności w Unii Europejskiej i stosowania rozporządzenia (UE, Euratom) 2020/2092 w sprawie warunkowości[7],

– uwzględniając swoją rezolucję z dnia 24 czerwca 2021 r. w sprawie sprawozdania Komisji na temat praworządności z 2020 r.[8],

– uwzględniając swoją rezolucję z dnia 8 lipca 2021 r. w sprawie opracowania wytycznych dotyczących stosowania ogólnego systemu warunkowości służącego ochronie budżetu Unii[9],

– uwzględniając swoją rezolucję z dnia 16 września 2021 r. zawierającą zalecenia dla Komisji w sprawie uznania przemocy ze względu na płeć za nową dziedzinę przestępczości wymienioną w art. 83 ust. 1 TFUE[10],

---

1 Dz.U. C 433 z 23.12.2019, s. 66.
2 Dz.U. C 363 z 28.10.2020, s. 13.
3 Dz.U. C 363 z 28.10.2020, s. 45.
4 Dz.U. C 395 z 29.9.2021, s. 2.
5 Dz.U. C 415 z 13.10.2021, s. 36.
6 Dz.U. C 445 z 29.10.2021, s. 70.
7 Dz.U. C 67 z 8.2.2022, s. 86.
8 Dz.U. C 81 z 18.2.2022, s. 27.
9 Dz.U. C 99 z 1.3.2022, s. 146.
10 Dz.U. C 117 z 11.3.2022, s. 88.

– uwzględniając swoją rezolucję z dnia 11 listopada 2021 r. w sprawie wzmocnienia demokracji oraz wolności i pluralizmu mediów w UE – niewłaściwe wykorzystywanie postępowań cywilnych i karnych do uciszania dziennikarzy, organizacji pozarządowych i społeczeństwa obywatelskiego[1] ,

– uwzględniając swoją rezolucję z dnia 15 grudnia 2021 r. w sprawie oceny środków mających na celu zapobieganie korupcji, nieprawidłowym wydatkom i niewłaściwemu wykorzystywaniu funduszy unijnych i krajowych w przypadku funduszy pomocy w sytuacjach nadzwyczajnych i obszarów wydatków kryzysowych[2] ,

– uwzględniając swoją rezolucję z dnia 8 marca 2022 r. w sprawie kurczącej się przestrzeni działania społeczeństwa obywatelskiego w Europie[3] ,

– uwzględniając swoją rezolucję z dnia 10 marca 2022 r. w sprawie praworządności i konsekwencji wyroku TSUE[4],

– uwzględniając swoją rezolucję z dnia 19 maja 2022 r. w sprawie sprawozdania Komisji na temat praworządności z 2021 r.[5],

– uwzględniając swoją rezolucję z dnia 9 czerwca 2022 r. w sprawie praworządności i ewentualnego zatwierdzenia polskiego krajowego planu odbudowy (RRF)[6],

– uwzględniając swoją rezolucję z dnia 15 września 2022 r. w sprawie sytuacji w zakresie praw podstawowych w Unii Europejskiej w latach 2020–2021[7],

– uwzględniając swoją rezolucję z dnia 15 września 2022 r. w sprawie wniosku dotyczącego decyzji Rady w sprawie stwierdzenia, zgodnie z art. 7 ust. 1 Traktatu o Unii Europejskiej, istnienia wyraźnego ryzyka poważnego naruszenia przez Węgry wartości, na których opiera się Unia[8],

– uwzględniając swoją rezolucję z dnia 20 października 2022 r. w sprawie praworządności na Malcie pięć lat po zabójstwie Daphne Caruany Galizii[9],

– uwzględniając swoją rezolucję z dnia 20 października 2022 r. w sprawie wzrostu liczby zbrodni popełnianych z nienawiści do osób

---

1 Dz.U. C 205 z 20.5.2022, s. 2.
2 Dz.U. C 251 z 30.6.2022, s. 48.
3 Dz.U. C 347 z 9.9.2022, s. 2.
4 Dz.U. C 347 z 9.9.2022, s. 168.
5 Dz.U. C 479 z 16.12.2022, s. 18.
6 Dz.U. C 493 z 27.12.2022, s. 108.
7 Dz.U. C 125 z 5.4.2023, s. 80.
8 Dz.U. C 125 z 5.4.2023, s. 463.
9 Dz.U. C 149 z 28.4.2023, s. 15.

LGBTIQ+ w całej Europie, w świetle niedawnego morderstwa homofobicznego w Słowacji[1] ,

– uwzględniając swoją rezolucję z dnia 10 listopada 2022 r. w sprawie sprawiedliwości rasowej, niedyskryminacji i przeciwdziałania rasizmowi w UE[2] ,

– uwzględniając swoją rezolucję z dnia 24 listopada 2022 r. w sprawie oceny przestrzegania przez Węgry warunków dotyczących praworządności na mocy rozporządzenia w sprawie warunkowości oraz stanu prac nad węgierskim planem odbudowy i zwiększania odporności[3] ,

– uwzględniając swoją rezolucję z dnia 30 marca 2023 r. w sprawie sprawozdania na temat praworządności z 2022 r. – Sytuacja w zakresie praworządności w Unii Europejskiej[4],

– uwzględniając swoją rezolucję z dnia 18 kwietnia 2023 r. w sprawie stosunków instytucjonalnych między UE a Radą Europy[5],

– uwzględniając swoją rezolucję z dnia 28 lutego 2024 r. pt. „Sprawozdanie w sprawie sprawozdania Komisji na temat praworządności z 2023 r.”[6],

– uwzględniając swoją rezolucję z dnia 29 lutego 2024 r. w sprawie pogłębienia integracji europejskiej z myślą o przyszłym rozszerzeniu[7],

– uwzględniając swoją rezolucję z dnia 1 czerwca 2023 r. w sprawie łamania praworządności i praw podstawowych na Węgrzech oraz zamrożonych funduszy UE[8],

– uwzględniając sprawozdanie komisji śledczej ds. zbadania stosowania oprogramowania Pegasus i równoważnego oprogramowania szpiegowskiego służącego inwigilacji (PEGA) oraz swoje zalecenie z dnia 15 czerwca 2023 r. dla Rady i Komisji w następstwie dochodzenia w sprawie zarzutów naruszenia prawa Unii i niewłaściwego administrowania w jego stosowaniu w odniesieniu do

---

1 Dz.U. C 149 z 28.4.2023, s. 22.
2 Dz.U. C 161 z 5.5.2023, s. 10.
3 Dz.U. C 167 z 11.5.2023, s. 74.
4 Dz.U. C 341 z 27.9.2023, s. 2.
5 Dz.U. C, C/2023/442, 1.12.2023, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2023/442/oj
6 Dz.U. C, C/2024/6743, 26.11.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/6743/oj
7 Dz.U. C, C/2024/6746, 26.11.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/6746/oj.
8 Dz.U. C, C/2023/1223, 21.12.2023, ELI:http://data.europa.eu/eli/C/2023/1223/oj.

oprogramowania Pegasus i równoważnego oprogramowania szpiegowskiego[1],

– uwzględniając swoją rezolucję z dnia 11 lipca 2023 r. w sprawie prawa wyborczego, komisji śledczej i praworządności w Polsce[2] ,

– uwzględniając swoją rezolucję z dnia 19 października 2023 r. w sprawie praworządności na Malcie: sytuacja sześć lat po zabójstwie Daphne Caruany Galizii i potrzeba ochrony dziennikarzy[3] ,

– uwzględniając komunikat Komisji z dnia 6 grudnia 2023 r. zatytułowany „Nie ma miejsca na nienawiść: Europa zjednoczona przeciwko nienawiści” (JOIN(2023)0051),

– uwzględniając swoją rezolucję z dnia 18 stycznia 2024 r. w sprawie sytuacji w zakresie praw podstawowych w Unii Europejskiej – sprawozdanie roczne za lata 2022 i 2023[4] ,

– uwzględniając swoją rezolucję z dnia 18 stycznia 2024 r. w sprawie rozszerzenia unijnego wykazu przestępstw o nawoływanie do nienawiści i przestępstwa z nienawiści[5],

– uwzględniając swoją rezolucję z dnia 24 kwietnia 2024 r. w sprawie trwających wysłuchań na mocy art. 7 ust. 1 TUE dotyczących Węgier i służących umocnieniu praworządności oraz ich skutków dla budżetu[6],

– uwzględniając zakończenie procedury z art. 7 TUE wobec Polski, jak wynika z komunikatu Komisji z 29 maja 2024 r., w związku z krokami podjętymi przez Polskę w celu przywrócenia zgodności z unijnymi standardami praworządności,

– uwzględniając rezolucję 2262 (2019) Zgromadzenia Parlamentarnego Rady Europy z dnia 24 stycznia 2019 r. w sprawie promowania praw osób należących do mniejszości narodowych,

– uwzględniając zalecenia i sprawozdania Biura Instytucji Demokratycznych i Praw Człowieka, Wysokiego Komisarza ds. Mniejszości Narodowych, Przedstawiciela ds. Wolności Mediów oraz innych organów Organizacji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie

---

1 Dz.U. C, C/2024/494, 23.1.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/494/oj.
2 Dz.U. C, C/2024/3995, 17.7.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/3995/oj.
3 Dz.U. C, C/2024/2656, 29.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/2656/oj.
4 Dz.U. C, C/2024/5739, 17.10.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/5739/oj.
5 Dz.U. C, C/2024/5733, 17.10.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/5733/oj.
6 Teksty przyjęte, P9_TA(2024)0367.

(OBWE), współpracę między UE a OBWE w zakresie demokratyzacji, rozwoju instytucjonalnego i praw człowieka oraz coroczne sprawozdanie OBWE w sprawie przestępstw z nienawiści, w którym uczestniczące strony zobowiązały się do przyjęcia ustawodawstwa przewidującego kary uwzględniające wagę przestępstwa z nienawiści, do podjęcia działań w celu przeciwdziałania niskiemu poziomowi zgłaszania oraz wprowadzenia lub do dalszego rozwoju działań w zakresie budowania zdolności dla funkcjonariuszy organów ścigania, prokuratury i sądownictwa w celu zapobiegania przestępstwom z nienawiści, ich dochodzenia i ścigania,

– uwzględniając sprawozdania specjalne Europejskiego Trybunału Obrachunkowego z 17 grudnia 2024 r. w sprawie egzekwowania prawa UE (28/2024), 22 lutego 2024 r. w sprawie praworządności w UE (03/2024) i 10 stycznia 2022 r. w sprawie wsparcia UE na rzecz praworządności na Bałkanach Zachodnich (01/2022) oraz jego przegląd z 28 lutego 2024 r. dotyczący sprawozdawczości Komisji na temat praworządności (02/2024) oraz zawarte w nich zalecenia,

– uwzględniając wytyczne polityczne na następną kadencję Komisji Europejskiej (2024–2029), które Ursula von der Leyen jako kandydatka na przewodniczącą Komisji Europejskiej przedstawiła Parlamentowi 18 lipca 2024 r.,

– uwzględniając wyniki badań Eurobarometr z 2024 r., które wskazują, że korupcja pozostaje poważnym problemem dla obywateli UE i przedsiębiorstw prowadzących działalność w UE,

– uwzględniając sprawozdania zawierające informacje zwrotne, sprawozdania z delegacji, pytania wymagające odpowiedzi na piśmie i odpowiedzi Grupy ds. Monitorowania Demokracji, Praworządności i Praw Podstawowych (DRFMG)[1],

– uwzględniając art. 55 Regulaminu,

– uwzględniając opinię przedstawioną przez Komisję Spraw Zagranicznych,

– uwzględniając opinię przedstawioną przez Komisję Prawną,

– uwzględniając sprawozdanie Komisji Wolności Obywatelskich, Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych (A10-0100/2025),

A. mając na uwadze, że Unia Europejska opiera się na wspólnych wartościach zapisanych w art. 2 TUE: poszanowaniu godności ludzkiej, wolności, demokracji, równości, praworządności i

---

[1] Informacje na temat wszystkich działań monitorujących DRFMG można znaleźć na stronie: https://www.europarl.europa.eu/committees/en/libe-democracy-rule-of-law-and-fundament/product-details/20190103CDT02662.

poszanowaniu praw człowieka, w tym praw osób należących do mniejszości, oraz mając na uwadze, że wartości te są wspólne państwom członkowskim oraz są odzwierciedlone w Karcie i zapisane w międzynarodowych traktatach dotyczących praw człowieka; mając na uwadze, że Karta stanowi część prawa pierwotnego UE; mając na uwadze, że demokracja, praworządność i prawa podstawowe to wartości, które się wzajemnie umacniają, a ich podważanie może stanowić systemowe zagrożenie dla praw i wolności osób mieszkających w UE;

B. mając na uwadze, że jak wynika z art. 49 TUE, który przewiduje, iż każde państwo europejskie może złożyć wniosek o członkostwo w Unii, Unia łączy państwa, które swobodnie i dobrowolnie przystąpiły do wspólnych wartości, o których mowa w art. 2 TUE, przestrzegają tych wartości i zobowiązują się je wspierać; mając na uwadze, że prawo UE opiera się zatem na podstawowym założeniu, że każde państwo członkowskie dzieli z wszystkimi pozostałymi państwami członkowskimi te same wartości i przyjmuje, że te państwa dzielą je z nim; mając na uwadze, że założenie to oznacza i uzasadnia istnienie wzajemnego zaufania między państwami członkowskimi, że wartości te będą uznawane i że w związku z tym prawo UE, które wprowadza je w życie, będzie przestrzegane[1] [2]; mając na uwadze, że państwa członkowskie mają obowiązek dopilnować, aby nie nastąpił regres w ochronie wartości zapisanych w art. 2 TUE;

C. mając na uwadze, że organizacje społeczeństwa obywatelskiego, środowiska prawników, stowarzyszenia, niezależne media i oddolne inicjatywy pozostają ważnymi filarami praworządności dzięki promowaniu przejrzystości, rozliczalności i udziału obywateli w procesach demokratycznych; mając na uwadze, że podmioty te okazywały się kluczowe w ochronie niezawisłości sądownictwa, wolności wypowiedzi i innych wartości konstytucyjnych, przy czym często funkcjonują pod coraz większymi ograniczeniami politycznymi i prawnymi;

D. mając na uwadze, że zasada lojalnej współpracy, o której mowa w art. 4 ust. 3 TUE, nakłada na Unię i państwa członkowskie obowiązek wzajemnego wspierania się w wykonywaniu zobowiązań wynikających z traktatów, a same państwa członkowskie zobowiązuje do przyjmowania wszelkich właściwych środków ogólnych lub szczególnych w celu zapewnienia wykonania zobowiązań wynikających z traktatów lub aktów instytucji Unii; mając na uwadze, że państwa członkowskie nie powinny podejmować żadnych środków, które mogłyby uniemożliwić osiągnięcie celów Unii;

---

1 Opinia 2/13 Trybunału Sprawiedliwości z dnia 18 grudnia 2014 r., ECLI:EU:C:2014:2454, pkt 168.

2 Wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 24 czerwca 2019 r., Komisja Europejska przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej, C-619/18, ECLI:EU:C:2019:531, pkt 42.

E. mając na uwadze, że w najnowszym badaniu Eurobarometr 74 % respondentów uznało, iż UE odgrywa ważną rolę w utrzymywaniu praworządności, a 89 % było zdania, że wszystkie państwa członkowskie powinny przestrzegać podstawowych wartości UE; mając na uwadze, że w obecnym globalnym kontekście gospodarczym i politycznym kluczowym czynnikiem jest wzmocnienie zaufania obywateli do praworządności i odporności demokracji na szczeblu UE;

F. mając na uwadze, że przystąpienie do UE musi zawsze być wynikiem procedury opartej na osiągnięciach, w której ocenia się, czy kandydat spełnia kryteria kopenhaskie, a zwłaszcza kryteria dotyczące gwarancji pełnego poszanowania praw człowieka, demokracji i praworządności, co służy dopilnowaniu, by rozszerzenie UE wzmacniało, a nie osłabiało UE i jej jednolity rynek; mając na uwadze, że fundamentalną rolą Instrumentu Pomocy Przedakcesyjnej jako instrumentu unijnego jest wspieranie praworządności, demokracji i praw człowieka w krajach kandydujących i potencjalnych krajach kandydujących, w tym umacniania instytucji demokratycznych i organizacji społeczeństwa obywatelskiego, a także postępów w zakresie dobrych rządów i walki z korupcją, propagowania i ochrony niedyskryminacji i równości kobiet i mężczyzn oraz poprawiania zdolności do zapobiegania konfliktom i ich rozwiązywania;

Niezależność sądów

1. podkreśla, że sprawiedliwy i dostępny wymiar sprawiedliwości jest podstawową zasadą praworządności, wymagającą niezależnego sądownictwa; przypomina, że dostęp do wymiaru sprawiedliwości ma zasadnicze znaczenie dla obywateli, jeśli chodzi o korzystanie przez nich z praw, zwalczanie dyskryminacji i pociąganie decydentów do odpowiedzialności;

2. przypomina, że solidne krajowe systemy prawne są niezbędne w państwach członkowskich, krajach kandydujących i potencjalnych krajach kandydujących, biorąc pod uwagę fakt, że Komisja polega na krajowych organach sądowych w zakresie egzekwowania prawa UE, oraz że mają one zasadnicze znaczenie dla współpracy sądowej w całej UE i dla wspierania wzajemnego zaufania; zauważa z zaniepokojeniem, że chociaż niektóre systemy sądowe mogą teoretycznie wydawać się solidne, to nie zawsze odpowiada to rzeczywistości;

3. podkreśla, że sędziowie muszą być bezstronni; przypomina, że powoływanie i awansowanie sędziów musi zależeć wyłącznie od ich kwalifikacji i nie mogą mieć na nie wpływu względy polityczne ani osobiste, ponieważ sędziowie odgrywają zasadniczą rolę w ochronie niezależności sądownictwa; przypomina, że kryteria nominowania i

powoływania na stanowiska sędziowskie wysokiego szczebla muszą być w pełni przejrzyste;

4. podkreśla ważną rolę krajowych rad sądownictwa w ochronie niezależności sądów; uważa za konieczne dokonanie oceny reform, które są obecnie przyjmowane w różnych państwach członkowskich, i zachęca do dostosowania składu i sposobu funkcjonowania tych organów do standardów ustanowionych przez Komisję i Radę Europy, które zostały zatwierdzone przez TSUE; wzywa Komisję, by w swoich przyszłych sprawozdaniach na temat praworządności szczególnie skupiła się na rolach, strukturach i funkcjonowaniu krajowych rad sądownictwa państw członkowskich, w ramach oceny niezależności sądownictwa;

5. zwraca uwagę, że prokuratura jest kluczowym elementem zdolności państwa członkowskiego do zwalczania przestępczości i korupcji; ubolewa nad wszelkimi ingerencjami rządowymi lub politycznymi w dochodzenia w sprawie korupcji i przypomina, że nikt nie jest ponad prawem; potępia nadużywanie wymiaru sprawiedliwości do celów politycznych, w tym prześladowanie przeciwników politycznych i ingerowanie w dochodzenia w sprawie korupcji; podkreśla, że zarówno politycznie motywowane postępowania karne, jak i przepisy o amnestii i procedury ułaskawienia oparte na interesach politycznych, podważają zaufanie publiczne do zasad konstytucyjnych i standardów UE; zwraca uwagę na ważną rolę zagwarantowania autonomii i niezależności prokuratury, aby zapobiec jakiejkolwiek ingerencji politycznej w jej pracę, zwłaszcza ze strony rządu; podkreśla, że przejrzyste procedury powoływania prokuratorów są ważnym czynnikiem utrzymania zaufania publicznego do wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych; podkreśla swoje zaniepokojenie powtarzającymi się atakami na sędziów i prokuratorów, którzy prowadzą dochodzenia polityczne na wysokim szczeblu w związku z przypadkami korupcji i nadużycia władzy wobec przeciwników politycznych;

6. wzywa do prowadzenia procedur dyscyplinarnych wobec sędziów i prokuratorów przez niezależne organy wolne od wpływów politycznych oraz, w razie potrzeby, do zreformowania systemu procedur dyscyplinarnych, aby uniemożliwić władzom politycznym wykorzystanie tych procedur do kontrolowania sądownictwa;

7. wzywa Komisję do utrzymania stałego nadzoru w celu zapewnienia niezależności sędziów i prokuratorów od organów, przez które są powoływani lub ponowne powoływani; wzywa Komisję do proaktywnego monitorowania ryzyka regresu w zakresie praworządności w obszarach niezależności sądów i dostępu do wymiaru sprawiedliwości oraz do szybkiego reagowania na nie, zgodnie z zasadą nieobniżania poziomu ochrony, jak wyjaśniono w niedawnym orzecznictwie TSUE;

8. zauważa, że Komisja napotkała wyzwania strukturalne związane z poprawą skuteczności, dostępności i jakości sądownictwa w niektórych państwach członkowskich[1] oraz w krajach kandydujących i potencjalnych krajach kandydujących; zauważa, że Komisja ustaliła, iż kilka państw członkowskich przeznaczyło dodatkowe zasoby na wzmocnienie odporności systemów wymiaru sprawiedliwości, aby zapewnić terminowe rozstrzyganie spraw i zmniejszyć zaległości, podczas gdy w innych państwach członkowskich wyzwaniem pozostaje poziom wynagrodzeń, prowadząc często do niedoborów i wakatów; zauważa, że niedofinansowanie i niedobór personelu mogą osłabiać dostępność i skuteczność systemów wymiaru sprawiedliwości, a tym samym podważać zaufanie do praworządności; podkreśla, że odpowiednie wynagrodzenie ma zasadnicze znaczenie dla przyciągnięcia i zatrzymania wykwalifikowanych pracowników wymiaru sprawiedliwości; jest głęboko przekonany, że szkolenia są kluczowym elementem gwarantującym niezawisłość sędziów, a także jakość i skuteczność systemu wymiaru sprawiedliwości; stwierdza, że ważnym elementem praworządności i rzetelnego postępowania jest racjonalny czas trwania postępowań sądowych; zauważa w tym kontekście, że tablica wyników wymiaru sprawiedliwości wskazuje na znaczne rozbieżności w obszarze prawnym UE;

9. zachęca państwa członkowskie do zapewnienia sędziom możliwości szkoleniowych; jest głęboko przekonany, że szkolenia powinny być wielodyscyplinarne, ze szczególnym uwzględnieniem równouprawnienia płci; przypomina, że odpowiednie zasoby, w tym finansowanie, infrastruktura i wykwalifikowany personel, mają kluczowe znaczenie dla skuteczności i dostępności systemu wymiaru sprawiedliwości; uznaje rolę pracowników sądów, w tym notariuszy, w wielu państwach członkowskich; wzywa wszystkie państwa członkowskie do podejmowania – w rozsądnym terminie – działań następczych w sprawach dotyczących korupcji, aby zapobiec wrażenia bezkarności sprawców z punktu widzenia obywateli; zachęca państwa członkowskie do wykorzystania możliwości, jakie stwarza cyfryzacja, do uproszczenia procedur i procesów, zwiększenia skuteczności i dostępności, oszczędności czasu i zmniejszenia kosztów przechowywania;

10. podkreśla znaczenie niezależnych systemów sądowych i dostępu do bezpłatnej pomocy prawnej dla zapewnienia równego dostępu do wymiaru sprawiedliwości; przypomina, że odpowiednie zasoby, w tym infrastruktura i personel, mają zasadnicze znaczenie dla poprawy systemów wymiaru sprawiedliwości; zaleca, aby państwa członkowskie podjęły konkretne kroki w celu poprawy dostępu zmarginalizowanych i słabszych grup społecznych do wymiaru sprawiedliwości, w tym przez odpowiednio finansowane

---

[1] COM(2024)0800, załącznik zawierający zalecenia, s. 1, 9, 11, 19 i 24.

udoskonalone systemy pomocy prawnej i środki mające na celu usunięcie barier językowych i przepaści cyfrowej;

11. przypomina, że w sprawozdaniu Komisji na temat praworządności z 2024 r. stwierdzono, że nadal utrzymują się poważne obawy dotyczące niezależności sądownictwa na Węgrzech, a także wpływy polityczne na prokuraturę w tym kraju, co wiąże się z ryzykiem nadmiernej ingerencji w poszczególne sprawy, oraz że wolność wypowiedzi sędziów pozostaje pod presją, a przeciwko sędziom prowadzone są oczerniające kampanie w mediach;

12. cieszy się z kluczowej roli TSUE w utrzymaniu praworządności w całej UE; popiera dalsze inicjatywy mające na celu zwiększenie zasobów i zdolności TSUE, aby mógł on skutecznie sprostać kolejnym wyzwaniom związanym z praworządnością; przypomina, że zgodnie z art. 19 TUE i art. 267 TFUE nie wolno utrudniać sądom krajowym korzystania z możliwości wystąpienia do TSUE o orzeczenie w trybie prejudycjalnym; wzywa Komisję, aby prowadziła systematyczną kontrolę w tym zakresie w ramach rocznych sprawozdań na temat praworządności oraz wszczynała postępowania w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego w przypadkach, gdy sędziowie krajowi napotykają przeszkody w tej kwestii;

13. zauważa, że w niektórych państwach występuje tendencja do opóźniania lub niestosowania wyroków TSUE i apeluje o ich terminowe wdrażanie; podkreśla, że państwa członkowskie i instytucje UE muszą systematycznie integrować i wdrażać najnowsze orzecznictwo TSUE w celu utrzymania praworządności i zapewnienia jednolitego stosowania prawa UE; wzywa do szybkiego dostosowania krajowych przepisów i ram instytucjonalnych do orzeczeń sądowych;

14. ponownie podkreśla swoje zdecydowane poparcie dla Międzynarodowego Trybunału Sprawiedliwości i Międzynarodowego Trybunału Karnego (MTK) jako kluczowych, niezależnych i bezstronnych instytucji sądowniczych w szczególnie trudnym okresie dla międzynarodowego wymiaru sprawiedliwości; przypomina o potrzebie pełnego wdrożenia prawnie wiążących wyroków Międzynarodowego Trybunału Sprawiedliwości; wzywa Unię, jej państwa członkowskie oraz kraje kandydujące i potencjalne kraje kandydujące do dalszego wspierania MTK;

15. apeluje do Komisji, która stoi na straży Traktatów, aby wywiązywała się z obowiązku egzekwowania podstawowych wartości Unii, w tym wartości określonych w art. 2 TUE i w prawie pierwotnym UE, i aby nie polegała tylko na występowaniu do sądów przez samych obywateli domagających się stosowania prawa UE; podkreśla, że niewykonywanie wyroków krajowych i międzynarodowych narusza praworządność i grozi pozostawieniem ludzi bez środków odwoławczych; może też wywołać wśród opinii publicznej przekonanie, że orzeczenia można lekceważyć, prowadząc do spadku

ogólnego zaufania do sprawiedliwego orzekania; podkreśla fundamentalną rolę TSUE i ETPC w zapewnianiu poszanowania prawa i gwarantowaniu jego jednolitego stosowania; proponuje, aby ustanowiono jasne terminy wykonania orzeczeń sądowych, a także szczegółowy plan monitorowania procesu wykonywania oczekujących wyroków; wzywa Komisję, aby w razie potrzeby wszczynała postępowanie w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego oraz występowała z wnioskami o zastosowanie środków tymczasowych; wzywa państwa członkowskie do szybkiego wdrożenia wyroków TSUE i ETPC oraz proponuje, aby utworzyć jednostkę monitorującą wdrażanie orzeczeń TSUE i ETPC dotyczących demokracji, praworządności i praw podstawowych w państwach UE; apeluje także o pełne włączenie ustaleń jednostki monitorującej do sprawozdania rocznego na temat praworządności; zaleca Komisji w szczególności, aby podejmowała działania w związku z niewykonywaniem wyroków TSUE na podstawie art. 260 ust. 2 TFUE, oraz aby stosowała rozporządzenie dotyczące warunkowości w zakresie praworządności w przypadkach nieprzestrzegania wyroków TSUE i ETPC, jeżeli stwierdzone naruszenia wpływają lub stwarzają poważne ryzyko wpływu na budżet lub interesy finansowe Unii; podkreśla, że systematyczne nieprzestrzeganie prawa UE musi prowadzić do wymiernych kar finansowych, aby zapewnić rzeczywisty efekt odstraszający; wzywa Komisję do oceny, czy opóźnienia lub niezastosowanie się do takich orzeczeń uzasadniają wszczęcie postępowania o zaniechanie działania z art. 258 TFUE; apeluje do Komisji, aby systematycznie analizowała dane dotyczące nieprzestrzegania opinii organów traktatowych ONZ dotyczących poszczególnych krajów;

16. z zadowoleniem przyjmuje przegląd dyrektywy o prawach ofiar[1], którego celem jest usunięcie luk prawnych, tak aby zagwarantować ofiarom dostęp do wymiaru sprawiedliwości i wsparcie; wzywa Radę do uwzględnienia w jak największym stopniu uprawnień Parlamentu, w tym przepisów gwarantujących ofiarom prawo do zaskarżenia orzeczeń w postępowaniu karnym, dostępu do środków prawnych i sprawiedliwego odszkodowania oraz kompleksowych usług wsparcia, zwłaszcza dla osób znajdujących się w trudnej sytuacji; podkreśla znaczenie skutecznego gromadzenia danych, zwiększenia przydziału zasobów na pomoc ofiarom oraz ochrony prywatności i danych osobowych ofiar w celu zapobiegania wtórnej wiktymizacji i zapewnienia ofiarom, w tym migrantom nieposiadającym dokumentów i osobom ubiegającym się o azyl, możliwości bezpiecznego składania zawiadomień o popełnieniu przestępstwa;

---

[1] Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/29/UE z dnia 25 października 2012 r. ustanawiająca normy minimalne w zakresie praw, wsparcia i ochrony ofiar przestępstw oraz zastępująca decyzję ramową Rady 2001/220/WSiSW (Dz.U. L 315 z 14.11.2012, s. 57, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2012/29/oj).

oczekuje od współprawodawców przyjęcia rozwiązań ukierunkowanych na ofiary;

17. uznaje zasadniczą rolę organów ścigania w utrzymaniu praworządności i ochronie praw podstawowych; wzywa państwa członkowskie do zapewnienia policji i organom ścigania odpowiedniego finansowania, szkolenia i zasobów; wzywa państwa członkowskie do uwzględniania kodeksu etyki policyjnej Rady Europy w tym zakresie; podkreśla, że użycie siły musi być absolutnie konieczne, proporcjonalne i podlegać wyraźnym zabezpieczeniom; wzywa państwa członkowskie, aby w oparciu o normy, zalecenia i wytyczne ONZ opracowały wytyczne dotyczące przejrzystego, niezależnego i spójnego wyboru, testowania i wypróbowywania broni używanej przez funkcjonariuszy organów ścigania; zauważa, że w ocenie tej należy wskazać, że taka broń jest zgodna z międzynarodowymi normami i prawem w zakresie praw człowieka przed rozpoczęciem procesu jej wyboru i rozmieszczenia; wzywa państwa członkowskie do dokładnego zbadania wszelkich przypadków nadmiernego użycia siły i dyskryminującego traktowania przez organy ścigania;

18. wzywa Komisję, aby w przyszłych sprawozdaniach na temat praworządności uwzględniała – jako jeden z aspektów rządów prawa – warunki panujące w więzieniach z uwagi na poważny i coraz większy problem w całej Europie dotyczący przeludnienia, nieodpowiednich warunków życia i alarmującego odsetka samobójstw w więzieniach;

19. wzywa Komisję, aby zwróciła szczególną uwagę na analizę sprawiedliwości proceduralnej, tak by zidentyfikować mocne strony, luki, rozbieżności i najlepszą praktykę w zakresie zapewniania przejrzystości, skuteczności i rzetelnego postępowania na potrzeby wzmocnienia sprawiedliwości administracyjnej w całej UE w celu zapewnienia rozliczalności organów publicznych;

Ramy antykorupcyjne

20. podkreśla, że praworządność wymaga, aby osoby pełniące funkcje publiczne nie mogły działać arbitralnie ani nadużywać władzy dla własnych korzyści; podkreśla, że rządy powinny przyjmować przepisy w interesie ogółu społeczeństwa, a nie konkretnych osób;

21. przypomina, że korupcja stanowi poważne zagrożenie dla demokracji, praw podstawowych i praworządności w państwach członkowskich oraz w krajach kandydujących i potencjalnych krajach kandydujących; zwraca uwagę, że korupcja podważa zaufanie obywateli do instytucji publicznych; ubolewa nad faktem, że badania Eurobarometru dotyczące korupcji z 2024 r. pokazują, iż korupcja pozostaje poważnym problemem dla obywateli i przedsiębiorstw w UE – 68 % Europejczyków uważa, iż w ich kraju korupcja jest

powszechna, zdaniem 65 % z nich przypadki korupcji na wysokim szczeblu nie są przedmiotem dochodzenia w wystarczającym stopniu, a 41 % uważa, że poziom korupcji wzrósł; uważa, że jest to apel do UE o zintensyfikowanie wysiłków na rzecz zwalczania korupcji;

22. ponawia swój apel do Komisji o niezwłoczne sfinalizowanie negocjacji w sprawie członkostwa UE w Grupie Państw Przeciwko Korupcji (GRECO) Rady Europy; zauważa, że członkostwo to zagwarantuje większą przejrzystość, rozliczalność i skuteczność zarządzania funduszami unijnymi, procesu legislacyjnego i pracy instytucji UE; zwraca się także o to, aby sprawozdanie roczne na temat praworządności obejmowało wszystkie instytucje UE;

23. ponawia apel do wszystkich państw członkowskich o przyjęcie kodeksu postępowania sędziów zgodnie z zaleceniami GRECO oraz z uwzględnieniem kodeksów mających zastosowanie w ETPC i TSUE; wzywa państwa członkowskie do stworzenia niezależnych mechanizmów prowadzenia dochodzeń w sprawie domniemanych naruszeń kodeksu postępowania i innych przepisów, do poprawy ujawniania i przejrzystości w odniesieniu do konfliktów interesów i prezentów otrzymywanych przez sędziów, a także do zajęcia się problemem „drzwi obrotowych”;

24. wzywa państwa członkowskie, państwa kandydujące i potencjalne państwa kandydujące oraz instytucje unijne, do zwiększenia przejrzystości i rozliczalności w instytucjach publicznych poprzez wzmocnienie ram prawnych dotyczących przeciwdziałania korupcji i konfliktowi kompetencji oraz procedur sprawozdawczych w celu zapewnienia skutecznego prowadzenia dochodzeń i ścigania w sprawach dotyczących korupcji, w tym korupcji na wysokim szczeblu (m.in. w sprawach dotyczących zamówień publicznych i obszarów wysokiego ryzyka, takich jak porty lub granice lądowe), umocnienie mechanizmów i organów nadzoru, niezależność i właściwe funkcjonowanie istniejących agencji, zwiększenie ochrony sygnalistów, poprawę ram uczciwości i lobbingu na potrzeby prawodawstwa; ubolewa nad brakiem istotnych postępów i podkreśla, że prawomocne wyroki skazujące i odstraszające kary są niezbędne, aby wykazać rzeczywiste zaangażowanie w walkę z korupcją; wzywa państwa członkowskie do zapewnienia przejrzystości i rozliczalności działalności lobbingowej, w tym do wprowadzenia lub udoskonalenia obowiązkowych rejestrów lobbingowych i mechanizmów „śladu legislacyjnego” w celu śledzenia wpływu działalności lobbingowej na procesy stanowienia prawa;

25. uznaje ważną rolę Prokuratury Europejskiej (EPPO) w ochronie praworządności i walce z korupcją w UE; zachęca Komisję do ścisłego monitorowania poziomu współpracy państw członkowskich z EPPO; popiera wzmocnienie monitorowania i uprawnień koordynacyjnych EPPO w celu poprawy jej zdolności do zwalczania

korupcji w państwach członkowskich; wzywa Komisję, aby zaproponowała – zgodnie z art. 86 ust. 4 TFUE – rozszerzenie mandatu EPPO tak, aby zapobiec obchodzeniu unijnych środków ograniczających oraz transgranicznym przestępstwom przeciwko środowisku, i aby przyspieszyła przegląd rozporządzenia w sprawie EPPO[1] i dyrektywy w sprawie zwalczania za pośrednictwem prawa karnego nadużyć na szkodę interesów finansowych Unii[2] w celu zagwarantowania i doprecyzowania nadrzędnej właściwości EPPO w odniesieniu do przestępstw korupcyjnych naruszających interesy finansowe UE lub popełnianych przez urzędników UE;

26. wzywa wszystkie państwa członkowskie, które jeszcze tego nie uczyniły, do przystąpienia do EPPO w celu zwiększenia skuteczności walki z korupcją, zwłaszcza w odniesieniu do ochrony funduszy UE; wzywa wszystkie kraje kandydujące i potencjalne kraje kandydujące do ustanowienia ram skutecznej współpracy z EPPO;

27. wzywa takie organy europejskie jak Europol, Eurojust, Europejski Trybunał Obrachunkowy, EPPO i Europejski Urząd ds. Zwalczania Nadużyć Finansowych (OLAF) do poprawy koordynacji ich pracy w zakresie zwalczania korupcji i nadużyć dotyczących finansów UE;

28. wzywa Komisję do zwiększenia przejrzystości i rozliczalności we wszystkich komunikatach, wizytach i spotkaniach, zwłaszcza z podmiotami krajowymi wysokiego szczebla;

29. z zadowoleniem przyjmuje wniosek Komisji dotyczący dyrektywy w sprawie zwalczania korupcji, która harmonizuje definicję przestępstw korupcyjnych w sektorze publicznym i prywatnym oraz związane z nimi kary; z zadowoleniem przyjmuje włączenie do dyrektywy w sprawie zwalczania korupcji środków zapobiegawczych, w tym dotyczących nielegalnego finansowania polityki, i szkoleń, takich jak skuteczne przepisy dotyczące ujawniania konfliktów interesów i zarządzania nimi, otwarty dostęp do informacji oraz skuteczne przepisy regulujące interakcje między sektorem prywatnym i publicznym; wzywa państwa członkowskie, by wprowadziły również skuteczne przepisy zapobiegające zjawisku „drzwi obrotowych”, ustanowiły kodeksy postępowania dla urzędników publicznych, ustanowiły publiczny ślad legislacyjny oraz zapewniły przejrzystość finansowania kandydatur wybieralnych urzędników publicznych i partii politycznych; docenia, że niemal wszystkie państwa członkowskie wprowadziły już strategie antykorupcyjne; ubolewa

---

1 Rozporządzenie Rady (UE) 2017/1939 z dnia 12 października 2017 r. wdrażające wzmocnioną współpracę w zakresie ustanowienia Prokuratury Europejskiej („EPPO”) (Dz.U. L 283 z 31.10.2017, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2017/1939/oj).

2 Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/1371 z dnia 5 lipca 2017 r. w sprawie zwalczania za pośrednictwem prawa karnego nadużyć na szkodę interesów finansowych Unii (Dz.U. L 198 z 28.7.2017, s. 29, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2017/1371/oj).

jednocześnie nad różnym poziomem ich wdrożenia i skuteczności; wzywa państwa członkowskie, które jeszcze tego nie uczyniły, do opracowania i wdrożenia – z udziałem społeczeństwa obywatelskiego – solidnych i skutecznych strategii antykorupcyjnych; podkreśla znaczenie identyfikacji, powiadamiania, reprezentacji i koordynacji w odniesieniu do ofiar korupcji; wzywa państwa członkowskie, aby chroniły ofiary korupcji i umożliwiały im przedstawienie opinii i wyrażenie obaw na odpowiednich etapach postępowania karnego, na których zostaną one wzięte pod uwagę; wzywa państwa członkowskie do zapewnienia ofiarom korupcji prawa do odpowiedniego i proporcjonalnego odszkodowania;

30. wzywa wszystkie instytucje, organy, urzędy i agencje UE do umocnienia środków przeciwko korupcji w odniesieniu do ujawniania konfliktów interesów i zarządzania nimi, otwartego dostępu do informacji, przepisów regulujących kontakty unijnych instytucji, organów, urzędów i agencji z sektorem prywatnym, „drzwi obrotowych” oraz kodeksu postępowania urzędników publicznych; uważa, że w okresie sprawowania mandatu posłowie i posłanki do Parlamentu Europejskiego nie powinni podejmować dodatkowej działalności za wynagrodzeniem w organizacjach lub przedsiębiorstwach komercyjnych, które starają się wpływać na kształtowanie polityki UE;

31. uznaje kluczową rolę sygnalistów w ujawnianiu korupcji i promowaniu przejrzystości zarówno w sektorze publicznym, jak i prywatnym; podkreśla potrzebę ochrony sygnalistów przed działaniami odwetowymi i nękaniem; wzywa do dalszego wzmacniania niezależnych i autonomicznych organów ochrony sygnalistów oraz do dalszego włączania tych organów do szerszych krajowych ram antykorupcyjnych, zapewniając jednolite i solidne podejście do zwalczania korupcji we wszystkich państwach członkowskich;

Pluralizm i wolność mediów

32. z zadowoleniem przyjmuje inicjatywy promujące wolne, niezależne i pluralistyczne media oraz bezpieczne i przyjazne środowisko pracy dla dziennikarzy, takie jak europejski akt o wolności mediów[1], oraz wzywa do jego szybkiego wdrożenia; wzywa państwa członkowskie, państwa kandydujące i potencjalne państwa kandydujące, by zwiększyły przejrzystość przydziału reklam państwowych w internecie i poza nim oraz aby stosowały się do zaleceń zawartych w zaleceniu Komisji (UE) 2021/1534 z 16 września 2021 r. w sprawie

---

[1] Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1083 z dnia 11 kwietnia 2024 r. w sprawie ustanowienia wspólnych ram dla usług medialnych na rynku wewnętrznym i zmiany dyrektywy 2010/13/UE (europejski akt o wolności mediów) (Dz.U. L, 2024/1083, 17.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1083/oj).

zapewnienia ochrony i bezpieczeństwa dziennikarzom i innym pracownikom sektora mediów oraz wzmocnienia ich pozycji w Unii Europejskiej; wzywa Komisję do zapewnienia państwom członkowskim niezbędnej pomocy w transpozycji europejskiego aktu o wolności mediów do prawa krajowego oraz do monitorowania jego wdrażania, zwłaszcza w niektórych państwach członkowskich, które słabo wypadają we wskaźnikach wolności; podkreśla, że europejski akt o wolności mediów jest ważnym kamieniem milowym w ochronie niezależności, pluralizmu i integralności krajobrazu medialnego w całej Unii;

33. wyraża głębokie zaniepokojenie rosnącą liczbą ataków na dziennikarzy i wydawców, które mają nieproporcjonalnie duży wpływ na kobiety; wzywa Komisję i państwa członkowskie oraz kraje kandydujące i potencjalne kraje kandydujące do zapewnienia bezpieczeństwa i ochrony dziennikarzom, w tym dziennikarzom śledczym i weryfikatorom faktów, którzy są szczególnie narażeni; podkreśla, że najczęstsze formy zagrożenia obejmują ataki werbalne, nękanie w internecie, zastraszanie za pośrednictwem mediów społecznościowych i poczty elektronicznej oraz groźby prawne, w tym przypadki objęte dyrektywą w sprawie strategicznych powództw zmierzających do stłumienia debaty publicznej[1] (SLAPP), a także przypadki nękania i molestowania osobistego;

34. wzywa państwa członkowskie do pełnego wdrożenia dyrektywy w sprawie przeciwdziałania SLAPP oraz zalecenia Komisji (UE) 2022/758 z dnia 27 kwietnia 2022 r. w sprawie ochrony dziennikarzy i obrońców praw człowieka, którzy angażują się w debatę publiczną, przed ewidentnie bezpodstawnymi lub stanowiącymi nadużycie postępowaniami sądowymi[2] oraz do przyjęcia kompleksowych krajowych środków przeciwdziałania SLAPP, które będą chronić dziennikarzy i zapewnią wsparcie osobom narażonym na zastraszanie, zniesławienie i ograniczenia możliwości wykonywania zawodu; zaleca państwom członkowskim, aby przy transpozycji dyrektywy rozszerzyły jej stosowanie również na sprawy krajowe, ponieważ do większości SLAPP dochodzi na szczeblu krajowym; wzywa Komisję do przedstawienia wniosków dotyczących rozpatrywania powództw typu SLAPP nieobjętych obecną dyrektywą;

35. wzywa do wprowadzenia do prawa karnego szczególnych okoliczności obciążających w odniesieniu do przestępstw

---

1 Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1069 z dnia 11 kwietnia 2024 r. w sprawie ochrony osób, które angażują się w debatę publiczną, przed oczywiście bezzasadnymi roszczeniami lub stanowiącymi nadużycie postępowaniami sądowymi („strategiczne powództwa zmierzające do stłumienia debaty publicznej”) (Dz.U. L, 2024/1069, 16.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1069/oj).

2 Dz.U. L 138 z 17.5.2022, s. 30, ELI: http://data.europa.eu/eli/reco/2022/758/oj.

wymierzonych w dziennikarzy, jeżeli takie czyny są motywowane działalnością zawodową dziennikarzy lub są z nią związane;

36. wzywa państwa członkowskie oraz kraje kandydujące i potencjalne kraje kandydujące do ochrony i wspierania wolności i pluralizmu mediów, zapewnienia przejrzystego rozdziału środków publicznych, zapobiegania koncentracji własności mediów, ochrony niezależności redakcyjnej i zwalczania dezinformacji, w szczególności za pomocą szczegółowych przepisów dotyczących przejrzystej własności mediów, i niezależnych organów regulacyjnych; podkreśla ważną rolę mediów publicznych; z zadowoleniem przyjmuje inicjatywy na szczeblu krajowym mające na celu utworzenie rejestru mediów, który będzie zawierał informacje publiczne na temat własności i inwestycji reklamowych w celu zapewnienia przejrzystości, bezstronności i możliwości weryfikacji; dalej apeluje do państw członkowskich o zapewnienie odpowiedniego, trwałego i przewidywalnego finansowania i stabilności budżetowej mediów publicznych w oparciu o przejrzyste i obiektywne kryteria; zaleca utworzenie specjalnego unijnego funduszu na rzecz wolności mediów, który będzie wspierał niezależne dziennikarstwo i lokalne media;

37. potępia rozpowszechnianie mowy nienawiści, w tym w mediach tradycyjnych i społecznościowych, ponieważ stanowi to poważne zagrożenie dla demokracji i praworządności; wzywa do skuteczniejszego egzekwowania przepisów dotyczących mediów w celu zwalczania mowy nienawiści i ochrony zróżnicowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu krajobrazu medialnego, zgodnie ze swoją rezolucją z 18 stycznia 2024 r. w sprawie sytuacji w zakresie praw podstawowych w Unii Europejskiej; podkreśla fakt, że wybitne osobistości publiczne i politycy muszą dawać przykład i zapewniać pełną szacunku debatę publiczną; przypomina, że wolność wypowiedzi jest podstawową wartością społeczeństw demokratycznych i nie należy jej bezpodstawnie ograniczać; przypomina ponadto, że wszelkie przepisy dotyczące nawoływania do nienawiści i przestępstw z nienawiści powinny opierać się na zasadach konieczności i proporcjonalności; podkreśla, że z wolności wypowiedzi należy korzystać w ramach przepisów prawa i zgodnie z art. 11 Karty oraz że wolność wypowiedzi nie powinna być wykorzystywana jako tarcza dla nawoływania do nienawiści i przestępstw z nienawiści;

38. przyznaje, że obywatele postrzegają oznaki erozji demokracji napędzane informacjami wprowadzającymi w błąd i dezinformacją oraz że rozpowszechnianie fałszywych informacji za pośrednictwem mediów społecznościowych może prowadzić do erozji powszechnego poszanowania praworządności; wzywa platformy cyfrowe do podjęcia natychmiastowych działań poprzez zagwarantowanie, że przestrzegają one własnych norm branżowych i przepisów

europejskich, w tym aktu o usługach cyfrowych[1] (DSA) i reguł konkurencji; wzywa Komisję do regularnej oceny tej zgodności i w razie potrzeby do podjęcia działań; zaleca państwom członkowskim, państwom kandydującym i potencjalnym państwom kandydującym, aby opracowały kompleksowe strategie zwalczania dezinformacji i obcych ingerencji w procesy demokratyczne, przy jednoczesnym zagwarantowaniu wolności wypowiedz i pluralizmu mediów;

39. 39. zdecydowanie potępia kontrolę państwa i ingerencję polityczną w działalność mediów; podkreśla, że organy regulacyjne ds. mediów muszą być odpowiednio chronione gwarancjami prawnymi, aby zapewnić im niezależność i wolność od nacisków politycznych oraz wystarczające zasoby budżetowe; zwraca uwagę, jak ważną rolę w demokracji odgrywają niezależne organy regulacyjne ds. mediów;

40. wyraża głębokie zaniepokojenie nadużywaniem oprogramowania szpiegowskiego i brakiem wystarczających zabezpieczeń przed nielegalną inwigilacją dziennikarzy; wzywa Komisję do wdrożenia zaleceń parlamentarnej komisji śledczej PEGA dotyczących zakazu politycznie umotywowanej inwigilacji;

41. wzywa państwa członkowskie do dopilnowania, aby transpozycja dyrektywy (UE) 2016/343[2] w sprawie domniemania niewinności nie skutkowała ograniczeniami prawa do zgłaszania i informowania opinii publicznej o sprawach leżących w interesie publicznym, w tym o dochodzeniach sądowych, których to ograniczeń nie przewidziano w dyrektywie; wzywa państwa członkowskie do przeglądu i, w razie potrzeby, zmiany obowiązujących przepisów krajowych, które mogłyby ograniczać wolność dziennikarską;

42. wzywa państwa członkowskie do dopilnowania, aby koordynatorzy krajowi powołani na mocy aktu o usługach cyfrowych byli w pełni uprawnieni do pełnienia swojej roli w ułatwianiu wymiany informacji i współpracy na szczeblu europejskim;

Organizacje społeczeństwa obywatelskiego

43. zgadza się z oceną Komisji, że organizacje społeczeństwa obywatelskiego, w tym organizacje zajmujące się praworządnością i

---

[1] Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2022/2065 z dnia 19 października 2022 r. w sprawie jednolitego rynku usług cyfrowych oraz zmiany dyrektywy 2000/31/WE (akt o usługach cyfrowych) (Dz.U. L 277 z 27.10.2022, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2022/2065/oj).

[2] Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/343 z dnia 9 marca 2016 r. w sprawie wzmocnienia niektórych aspektów domniemania niewinności i prawa do obecności na rozprawie w postępowaniu karnym (Dz.U. L 65 z 11.3.2016, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2016/343/oj).

demokracją, ochroną grup zmarginalizowanych, ochroną środowiska i sprawiedliwością społeczną oraz obrońcami praw człowieka, mają zasadnicze znaczenie dla mechanizmów kontroli i równowagi oraz dla ochrony podstawowych wartości i prawa Unii, które stanowią fundament UE; docenia, że organizacje społeczeństwa obywatelskiego i stowarzyszenia zawodowe reprezentujące takie grupy, jak sędziowie, prokuratorzy czy dziennikarze, wspierają praworządność; podkreśla w szczególności znaczenie lokalnych, dynamicznych społeczeństw obywatelskich w krajach kandydujących i potencjalnych krajach kandydujących, które odgrywają konstruktywną rolę w procesie przystąpienia do UE; uznaje ich rolę jako strażników naruszeń praworządności oraz wkład tych społeczeństw w promowanie i ochronę zasad demokratycznych; przypomina o potrzebie zapewnienia im bezpiecznego, wspierającego i sprzyjającego otoczenia, aby mogły prowadzić swą działalność;

44. podkreśla rolę społeczeństwa obywatelskiego i niezależnych organów nadzoru w monitorowaniu, weryfikowaniu i wspieraniu wdrażania zaleceń zawartych w sprawozdaniu na temat praworządności z 2024 r.; apeluje o stworzenie ram zorganizowanego dialogu obywatelskiego, który umożliwi włączanie wkładu społeczeństwa obywatelskiego do rocznego cyklu sprawozdawczego dotyczącego praworządności, zgodnie z zaleceniami Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego (EKES)[1] i sieci społeczeństwa obywatelskiego[2]; ponownie podkreśla wagę szerokich konsultacji przy sporządzaniu sprawozdania; wspiera planowane przez Komisję opracowanie strategii dotyczącej przestrzeni dla społeczeństwa obywatelskiego i obrońców praw człowieka oraz ich ochrony; zaleca pełne wdrożenie wytycznych UE w sprawie obrońców praw człowieka; wzywa Komisję, aby w miarę możliwości prowadziła wizyty w państwach członkowskich na miejscu, a nie wirtualnie, gdyż wizyty na miejscu pozwolą jej uzyskać pełniejszy i lepiej wpisujący się w kontekst obraz danej sytuacji;

45. jest zaniepokojony coraz większą liczbą ograniczeń prawnych, problemów z finansowaniem i ataków, którym muszą stawiać czoło organizacje społeczeństwa obywatelskiego i obrońcy praw człowieka, i które negatywnie wpływają na wolność stowarzyszania się, wolność zgromadzeń i wolność słowa; zauważa z zaniepokojeniem, że kilka państw członkowskich oraz krajów kandydujących i potencjalnych krajów kandydujących nałożyło nieproporcjonalne środki, w tym użyło nadmiernej siły i zatrzymywało demonstrantów, aby

---

1 Opinia EKES-u z 14 lutego 2024 r. pt. „Wzmocnienie dialogu obywatelskiego i demokracji uczestniczącej w UE: kierunki działań”.

2 Społeczeństwo obywatelskie Europy, „Joint Civil Society Contribution on Civic Space to the 2024 Annual Rule of Law Report” [Wkład społeczeństwa obywatelskiego na temat przestrzeni obywatelskiej w roczne sprawozdanie na temat praworządności z 2024 r.], czerwiec 2024.

uniemożliwić obywatelom udział w protestach w niektórych państwach członkowskich, a także prewencyjne zakazy zgromadzeń publicznych, powołując się na niejasne względy bezpieczeństwa; podkreśla, że w wielu sprawach sądy uchyliły takie zakazy; zdecydowanie potępia stosowanie „przepisów dotyczących agentów zagranicznych”, które tłumią sprzeciw, nękają organizacje społeczeństwa obywatelskiego i ograniczają ich działalność, co wywołuje efekt mrożący dla społeczeństwa obywatelskiego i obrońców praw człowieka; ubolewa nad tym, że ograniczenia wolności zgromadzeń, wypowiedzi i zrzeszania się oraz stosowanie nadmiernej siły dotyczą często w nieproporcjonalnie dużej mierze konkretnych przypadków lub grup[1];

46. podkreśla, że wolność pokojowego zgromadzania się oraz zrzeszania się i wypowiedzi, a także wolność sztuki i nauki są prawami podstawowymi chronionymi prawem międzynarodowym, które mają zasadnicze znaczenie dla demokracji; potępia zwiększoną presję na te prawa, jeśli została udowodniona, i odnotowuje tendencję do ich ograniczania; potępia również w tym kontekście przypadki przemocy wobec organów ścigania; wzywa Komisję do odzwierciedlenia tych wolności w sprawozdaniu rocznym;

47. wyraża głębokie zaniepokojenie kurczącą się przestrzenią społeczeństwa obywatelskiego i nasilającymi się prześladowaniami organizacji społeczeństwa obywatelskiego i obrońców praw człowieka w UE, zwłaszcza tych, którzy pracują nad przeciwdziałaniem rasizmowi, sprawiedliwością klimatyczną, prawami osób LGBTIQ, prawami kobiet i wsparciem migrantów; zauważa, że grupy te stoją w obliczu szeregu zagrożeń, w tym ograniczeń prawnych i finansowych, zawieszenia finansowania, kampanii oszczerstw, zastraszania i kryminalizacji; potępia w szczególności nasilające się w kilku państwach członkowskich represje wobec działaczy na rzecz klimatu, w tym nadużywanie przepisów antyterrorystycznych i przepisów dotyczących przestępczości zorganizowanej oraz klasyfikację pokojowych obrońców klimatu jako członków „organizacji przestępczych”; wzywa państwa członkowskie do powstrzymania się od nieproporcjonalnego działania prawnego przeciwko tym osobom; wzywa Komisję do systematycznego monitorowania sytuacji tych organizacji w sprawozdaniach na temat praworządności oraz do rozszerzenia specjalnego finansowania UE na podmioty społeczeństwa obywatelskiego zwalczające rasizm i działające na rzecz innych praw podstawowych;

48. wzywa Komisję do zajęcia się takimi naruszeniami w specjalnym filarze rocznych sprawozdań na temat praworządności; wzywa

---

1 Agencja Praw Podstawowych Unii Europejskiej, „Addressing Racism in Policing” [Rozwiązanie kwestii rasizmu w policji], Urząd Publikacji Unii Europejskiej, 2024.

Komisję do wzmocnienia ochrony organizacji społeczeństwa obywatelskiego i obrońców praw człowieka poprzez ustanowienie mechanizmów wczesnego ostrzegania, zwiększenie przejrzystości finansowania dla wszystkich podmiotów objętych zakresem unijnego rejestru służącego przejrzystości oraz zwiększenie finansowania w celu wspierania organizacji społeczeństwa obywatelskiego, aby umożliwić im swobodne i niezależne funkcjonowanie;

49. wzywa państwa członkowskie do stworzenia otoczenia sprzyjającego organizacjom społeczeństwa obywatelskiego i obrońcom praw człowieka, do przyjęcia dyrektywy w sprawie przeciwdziałania SLAPP oraz do wdrożenia zalecenia Komisji (UE) 2022/758 w celu ochrony organizacji społeczeństwa obywatelskiego przed nękaniem za pomocą środków prawnych; wzywa do zwiększenia niezależności krajowych organów nadzoru, zapewniając im odpowiednie zasoby i zabezpieczenia przed ingerencją polityczną; zachęca do wsparcia organizacji społeczeństwa obywatelskiego w opracowywaniu i rozpowszechnianiu inicjatyw edukacyjnych, aby zapewnić ich szeroki zasięg i dostępność;

50. uważa, że Komisja i państwa członkowskie powinny udoskonalić mechanizmy finansowania organizacji społeczeństwa obywatelskiego i inicjatyw, które umacniają wymiar sprawiedliwości i podtrzymują niezależność sądów, za pomocą programu „Obywatele, równość, prawa i wartości” i program „Sprawiedliwość”; z zadowoleniem przyjmuje fakt, że Komisja planuje opracować strategię ochrony społeczeństwa obywatelskiego; przypomina jednocześnie, że trzeba zwrócić szczególną uwagę na obrońców praw człowieka; wzywa Komisję do uwzględnienia mechanizmu szybkiego reagowania wspierającego zagrożone organizacje społeczeństwa obywatelskiego i obrońców praw człowieka w Unii, w oparciu o model finansowanego przez UE mechanizmu na rzecz obrońców praw człowieka, który obecnie skupia się wyłącznie na państwach spoza UE; podkreśla, że mechanizm ten mógłby dostarczać środków na rzecznictwo, pomoc prawną i kampanie uświadamiające, zapewniając jednocześnie, by organizacje te mogły działać bez nieuzasadnionych ograniczeń lub nękania; apeluje o pełne i spójne stosowanie unijnych wytycznych w sprawie obrońców praw człowieka w krajach kandydujących i potencjalnych krajach kandydujących; jest jednak zaniepokojony coraz liczniejszymi wyzwaniami dla organizacji społeczeństwa obywatelskiego i obrońców praw człowieka w niektórych państwach członkowskich, takimi jak nowe ograniczenia prawne, brak finansowania lub ataki fizyczne bądź słowne, a także godną ubolewania akceptacją takich praktyk i ich mrożącym wpływem, w tym na wolność słowa w państwach członkowskich[1] i instytucjach UE; uważa, że organizacje społeczeństwa obywatelskiego i obrońcy

---

[1] Wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia 6 kwietnia 2023 r., Drozd przeciwko Polsce, 15158/19, oraz wyrok z dnia 26 maja 2020 r., Mándli i in. przeciwko Węgrom, 63164/16.

praw człowieka odgrywają zasadniczą rolę wspierającą w monitorowaniu przestrzegania przez państwa członkowskie wartości zapisanych w art. 2 TUE;

Równość i niedyskryminacja wobec prawa

51. przypomina, że ramy prawne państw członkowskich muszą zapewniać równe traktowanie wobec prawa oraz propagować równość i prawo osób fizycznych do niedyskryminacji w postępowaniach sądowych; podkreśla, że praworządność i prawa podstawowe są ze sobą powiązane, a naruszenia praworządności mają bezpośredni wpływ na prawa podstawowe i w nieproporcjonalny sposób dotykają kobiety, mniejszości i grupy szczególnie narażone; wzywa Komisję do monitorowania wpływu wszelkich naruszeń praworządności na prawa podstawowe oraz do zapewnienia, aby równość i niedyskryminacja wobec prawa dla wszystkich osób były chronione za pomocą wszystkich odpowiednich instrumentów, w tym, w stosownych przypadkach, postępowań w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego;

52. podkreśla, że wszelkie rodzaje dyskryminacji trzeba zwalczać przed sądem; wyraża zaniepokojenie brakiem postępów w dziedzinie przepisów dotyczących równości i przeciwdziałania dyskryminacji oraz w zakresie wdrażania tych przepisów w niektórych państwach członkowskich; ubolewa, że pomimo istniejących przepisów UE, takich jak dyrektywa 2000/78/WE[1] w sprawie równego traktowania, luki w ramach prawnych i w ich wdrażaniu nadal się utrzymują, przez co ofiary nie dysponują odpowiednimi środkami prawnymi; przypomina, że ramy prawne państw członkowskich muszą zapewniać równe traktowanie wobec prawa oraz propagować równość i prawo osób fizycznych do niedyskryminacyjnych środków ochrony prawnej; wzywa Komisję do podjęcia działań w przypadku nieprzestrzegania tych zasad; z ubolewaniem odnotowuje, że Komisja zamierza wycofać wniosek dotyczący horyzontalnej dyrektywy antydyskryminacyjnej[2] i apeluje do Rady o przyjęcie tej dyrektywy bez dalszej zwłoki;

53. z zaniepokojeniem odnotowuje, że w sprawozdaniu Komisji na temat praworządności z 2024 r. zauważono, że niektóre państwa członkowskie nie wywiązały się z obowiązku skutecznego ścigania przestępstw z nienawiści lub nie zapewniły wystarczającego

---

1 Dyrektywa Rady 2000/78/WE z dnia 27 listopada 2000 r. ustanawiająca ogólne warunki ramowe równego traktowania w zakresie zatrudnienia i pracy (Dz.U. L 303 z 2.12.2000, s. 16, http://data.europa.eu/eli/dir/2000/78/oj).

2 Wniosek Komisji dotyczący dyrektywy Rady w sprawie wprowadzenia w życie zasady równego traktowania osób bez względu na religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną (COM(2008)0426).

wsparcia ofiarom tych przestępstw, co podważa zaufanie do systemów sądowych i utrwala nierówność wobec prawa; wzywa Radę do rozszerzenia obecnego wykazu „przestępstw o wymiarze transgranicznym” z art. 83 ust. 1 TFUE o przestępstwa z nienawiści i nawoływanie do nienawiści, a Komisję wzywa do przedstawienia wniosku ustawodawczego w sprawie przestępstw z nienawiści i nawoływania do nienawiści; zwraca się do Komisji o skoncentrowanie się na przestępstwach z nienawiści w sprawozdaniach na temat praworządności oraz, w związku z tym, o ścisłe monitorowanie i rejestrowanie tych przestępstw;

54. podkreśla, że przemoc ze względu na płeć – zarówno w internecie, jak i poza nim – jest poważnym i powszechnym przestępstwem, a także radykalnym naruszeniem praw podstawowych, i narusza zasadę równości wobec prawa; wzywa Komisję i państwa członkowskie do podjęcia działań przeciwko przemocy ze względu na płeć, zarówno w internecie, jak i poza nim, w tym przemocy popełnianej za pośrednictwem platform cyfrowych; wzywa do dodania przemocy ze względu na płeć do wykazu przestępstw o wymiarze transgranicznym oraz do przedstawienia wniosku ustawodawczego UE w sprawie przeciwdziałania gwałtom w oparciu o koncepcję braku zgody, również w krajach kandydujących i potencjalnych krajach kandydujących;

55. przypomina o potrzebie dostępu do praw i zdrowia reprodukcyjnego i seksualnego oraz wzywa do zapisania w Karcie dostępu do bezpiecznej i legalnej aborcji;

56. wzywa wszystkie państwa członkowskie do ochrony praw osób LGBTIQ zgodnie z prawem Unii, Kartą oraz orzecznictwem TSUE i ETPC; przypomina, że w kilku państwach członkowskich utrzymują się bariery prawne utrudniające transgraniczne uznawanie związków partnerskich lub rodzicielstwa osób tej samej płci; ostrzega, że takie praktyki nie tylko utrudniają swobodny przepływ rodzin LGBTIQ w UE, ale również naruszają zasadę praworządności polegającą na niedyskryminacji wobec prawa; sytuacja ta wyraźnie pokazuje brak jednolitej ochrony osób LGBTIQ we wszystkich państwach członkowskich; wzywa wszystkie państwa członkowskie, które jeszcze tego nie uczyniły, do prawnego uznawania związków partnerskich osób tej samej płci; wzywa Komisję do przekształcenia dyrektywy 2004/38/WE[1], aby uwzględnić w niej transgraniczne uznawanie praw do życia prywatnego i rodzinnego, w tym

---

[1] Dyrektywa 2004/38/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie prawa obywateli Unii i członków ich rodzin do swobodnego przemieszczania się i pobytu na terytorium państw członkowskich, zmieniająca rozporządzenie (EWG) nr 1612/68 i uchylająca dyrektywy 64/221/EWG, 68/360/EWG, 72/194/EWG, 73/148/EWG, 75/34/EWG, 75/35/EWG, 90/364/EWG, 90/365/EWG i 93/96/EWG, Dz.U. L 158 z 30.4.2004, s. 77, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2004/38/oj).

rodzicielstwa rodziców tej samej płci, zgodnie z najnowszymi orzeczeniami[1] TSUE; podkreśla, że wszystkie dzieci są równe wobec prawa oraz że państwa członkowskie muszą działać w najlepszym interesie dziecka, zwiększyć pewność prawa i ograniczyć dyskryminację dzieci rodziców tej samej płci; przypomina o stanowisku Parlamentu, w którym poparł on uznawanie rodzicielstwa w całej UE, niezależnie od tego, w jaki sposób dziecko zostało poczęte lub urodzone lub do jakiego rodzaju rodziny należy; wzywa Komisję do przedstawienia odnowionej strategii na rzecz osób LGBTIQ, która w pełni uwzględni wyzwania w całej Europie; wzywa Komisję i Radę do uznania praw osób LGBTIQ za przekrojowy priorytet we wszystkich obszarach polityki; wzywa Komisję, aby przedstawiła odpowiednie środki ustawodawcze w celu zapewnienia przestrzegania tych zasad, a także korzystała z postępowań w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego; wzywa Komisję do przedstawienia wniosków ustawodawczych w celu zwalczania przestępstw z nienawiści i nawoływania do nienawiści ze względu na tożsamość płciową, cechy płciowe i orientację seksualną;

57. jest głęboko zaniepokojony środkami dyskryminacyjnymi wprowadzonymi w niektórych państwach członkowskich pod pretekstem zwalczania propagandy osób LGBTIQ i ideologii gender, które przyczyniają się do alarmującego wzrostu liczby przestępstw z nienawiści i nawoływania do nienawiści wymierzonych w osoby LGBTIQ w kilku państwach członkowskich i mają negatywny wpływ na dzieci, rodziny i pracowników; z zadowoleniem przyjmuje opinię TSUE z 5 czerwca 2025 r., w której stwierdzono, że Węgry naruszają prawo UE, zakazując treści LGBTQI+ lub ograniczając do nich dostęp; podkreśla negatywny wpływ takich środków na wolność wypowiedzi i zgromadzeń grup LGBTIQ i innych grup; podkreśla, że działania te zachęcają do dyskryminacji osób LGBTIQ i naruszają prawo UE; wzywa Komisję do przedstawienia wniosku w sprawie wiążącego unijnego zakazu praktyk konwersyjnych we wszystkich państwach członkowskich; zauważa, że w 2024 r. zarówno Komisja, jak i Agencja Praw Podstawowych Unii Europejskiej (FRA) odnotowały alarmujący wzrost liczby przestępstw z nienawiści i nawoływania do nienawiści wymierzonych w osoby LGBTIQ i inne mniejszości w kilku państwach członkowskich; podkreśla także znaczenie prawa do samostanowienia osób LGBTIQ i przypomina państwom członkowskim, że zgodnie z orzecznictwem prawo do samostanowienia jest prawem podstawowym; w związku z tym wzywa wszystkie państwa członkowskie, które jeszcze tego nie uczyniły, do zapewnienia osobom LGBTIQ dostępu do prawnego uzgodnienia płci;

---

[1] Wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 5 czerwca 2018 r., Relu Adrian Coman i inni przeciwko Inspectoratul General pentru Imigrări i Ministerul Afacerilor Interne, sprawa C-673/16, ECLI:EU:C:2018:385.

58. jest głęboko zaniepokojony rosnącym antysemityzmem w całej UE i zdecydowanie go potępia; jest również głęboko zaniepokojony i zdecydowanie potępia rosnący poziom islamofobii i wszelkich innych form dyskryminacji w całej UE, w tym aktów przemocy, zastraszania, mowy nienawiści i eksponowania symboli nienawiści w przestrzeni publicznej; wzywa państwa członkowskie oraz kraje kandydujące i potencjalne kraje kandydujące do zapewnienia, aby osoby należące do jakiejkolwiek mniejszości były równe wobec prawa; wzywa państwa członkowskie do przeglądu przepisów i strategii politycznych, aby dopilnować, by ani bezpośrednio, ani pośrednio nie dyskryminowały one mniejszości, a także do przeglądu wszelkich dyskryminujących przepisów ustawowych i wykonawczych; apeluje o prowadzenie stałych działań zarówno na szczeblu unijnym, jak i krajowym w celu monitorowania i ścigania powiązanych przestępstw z nienawiści oraz w celu zapobiegania tym przestępstwom, a także do ochrony społeczności żydowskich i muzułmańskich przed nękaniem i przemocą;

59. podkreśla, że brak rozliczalności nieproporcjonalnie wpływa na społeczności mniejszości, sprawiedliwą reprezentację polityczną i możliwości gospodarcze; apeluje o większą przejrzystość publicznych procesów decyzyjnych w celu zapewnienia inkluzywnego i sprawiedliwego zarządzania;

60. wzywa państwa członkowskie do pełnego wdrożenia dyrektywy (UE) 2024/1500[1] i dyrektywy (UE) 2024/1499[2], które ustanawiają minimalne normy dla organów ds. równości; apeluje o konkretne środki, aby zagwarantować niezależność tych organów i zapewnić im możliwość skutecznego promowania równości;

61. podkreśla, że obywatele państw trzecich legalnie przebywający w UE, niezależnie od ich obywatelstwa lub miejsca urodzenia, muszą być traktowani w sposób niedyskryminacyjny oraz mają prawo do

---

[1] Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1500 z dnia 14 maja 2024 r. w sprawie w sprawie standardów dla organów ds. równości w obszarze równego traktowania i równych szans kobiet i mężczyzn w sprawach zatrudnienia i pracy oraz zmieniająca dyrektywy 2006/54/WE i 2010/41/UE (Dz.U. L, 2024/1500, 29.5.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1500/oj).

[2] Dyrektywa Rady (UE) 2024/1499 z dnia 7 maja 2024 r. w sprawie norm dotyczących funkcjonowania organów ds. równości w obszarze równego traktowania osób bez względu na pochodzenie rasowe lub etniczne, równego traktowania osób w dziedzinie zatrudnienia i pracy bez względu na wyznawaną religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną, równego traktowania kobiet i mężczyzn w sprawach zabezpieczenia społecznego oraz w zakresie dostępu do towarów i usług oraz dostarczania towarów i usług, oraz w sprawie zmiany dyrektyw 2000/43/WE i 2004/113/WE (Dz.U. L, 2024/1499, 29.5.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1499/oj).

sprawiedliwego i równego traktowania w dziedzinach określonych w obowiązujących przepisach; zwraca uwagę, że obywatele państw trzecich, niezależnie od ich obywatelstwa, miejsca urodzenia lub statusu pobytu, mają prawo ubiegać się o ochronę międzynarodową zgodnie z prawem międzynarodowym i unijnym, którego integralną częścią jest zasada non-refoulement; wzywa Komisję do wspierania państw członkowskich w utrzymaniu praworządności i praw podstawowych zapisanych w Karcie oraz we wdrażaniu przepisów przyjętych przez współprawodawców; podkreśla wiążący charakter wyroków TSUE i ETPC;

62. wzywa Komisję do zadbania, aby swobodny przepływ osób w UE, prawo do swobodnego pobytu i prawo do łączenia rodzin były w pełni przestrzegane na terytorium UE oraz aby wszyscy obywatele mieli równe prawa i mogli w pełni z nich korzystać;

63. wzywa Komisję, aby w sprawozdaniu rocznym na temat praworządności zwróciła większą uwagę na intensyfikację walki z wszelkimi formami dyskryminacji pod względem dostępu do wymiaru sprawiedliwości; wzywa Komisję i państwa członkowskie do zwalczania dyskryminacji ze względu na pochodzenie rasowe i etniczne, religię lub przekonania, narodowość, poglądy polityczne, język, niepełnosprawność, wiek, płeć, w tym tożsamość płciową i ekspresję płciową, oraz orientację seksualną; wzywa Radę do osiągnięcia porozumienia w sprawie dyrektywy 2008/0140(CNS)[1]; wzywa Komisję, aby w rocznym sprawozdaniu na temat praworządności uwzględniła nowe filary dotyczące zwalczania wszelkich form nienawiści i dyskryminacji zapisanych w art. 21 Karty, a mianowicie przestępstw wymierzonych w grupy mniejszościowe oraz członków mniejszości narodowych, etnicznych, językowych i religijnych, a także warunków funkcjonowania społeczeństwa obywatelskiego w państwach członkowskich; wzywa Komisję, by zobowiązała państwa członkowskie do gromadzenia porównywalnych i rzetelnych zdezagregowanych danych dotyczących równouprawnienia, aby w pełni ocenić wpływ dyskryminacji strukturalnej na praworządność; wzywa Komisję do ponownego rozważenia swojego stanowiska w sprawie inicjatywy „Minority SafePack” oraz do przedstawienia inicjatyw ustawodawczych mających na celu ochronę promowania praw mniejszości i praw językowych; przypomina ponadto, że wzywał UE, aby przystąpiła do Konwencji ramowej o ochronie mniejszości narodowych i Europejskiej karty języków regionalnych lub mniejszościowych; wzywa do zacieśnienia więzi między UE a Radą Europy w zakresie praw mniejszości, w tym w kontekście procesu rozszerzenia;

---

1 Wniosek Komisji dotyczący dyrektywy Rady w sprawie wprowadzenia w życie zasady równego traktowania osób bez względu na religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną (COM(2008)0426).

64. podkreśla, że państwa członkowskie muszą rozwiązać problem różnic w traktowaniu kobiet i mężczyzn w sądownictwie i innych kluczowych instytucjach demokratycznych; zaleca wdrożenie ukierunkowanych środków mających na celu zwiększenie reprezentacji kobiet na wyższych stanowiskach w sądownictwie i administracji publicznej;

65. wzywa państwa członkowskie do ustanowienia, zgodnie z zasadami paryskimi ONZ, krajowych instytucji praw człowieka, do zagwarantowania ich niezależności i zapewnienia im zdolności do skutecznego wykonywania ich zadań;

Wymiar gospodarczy praworządności

66. podkreśla znaczenie praworządności dla sprawnego i skutecznego funkcjonowania jednolitego rynku i stwierdza, że dobrze funkcjonujące i niezależne systemy sądowe, skuteczne ramy antykorupcyjne i solidna ochrona wolności mediów mają zasadnicze znaczenie dla utrzymania uczciwej konkurencji, zachowania pewności prawa i wspierania zaufania między podmiotami gospodarczymi; podkreśla, że nieprzestrzeganie i obchodzenie przepisów europejskich prowadzi do ogromnych zakłóceń konkurencji na rynku wewnętrznym; podkreśla, że niezawodne i stabilne struktury praworządności są kluczowymi filarami inwestycji i handlu, o zasadniczym znaczeniu dla konkurencyjności, a tym samym dla zdolności systemu ochrony socjalnej i rynku pracy w UE;

67. podkreśla, że prawidłowe funkcjonowanie jednolitego rynku zależy od skutecznego stosowania zasady wzajemnego zaufania i uznawania zarówno we współpracy sądowej, jak i administracyjnej; przypomina, że takie zaufanie można podtrzymać tylko wtedy, gdy praworządność – zgodnie z zaleceniem Komisji Weneckiej zawartym w liście kontrolnej dotyczącej praworządności – jest w pełni przestrzegana; wskazuje, że zasada wzajemnego uznawania powinna zostać zawieszona w przypadku naruszeń systemowych;

68. podkreśla negatywny wpływ gospodarczy korupcji i słabych systemów sądownictwa na zaufanie inwestorów i współpracę transgraniczną; wyraża zaniepokojenie, że rządy i instytucje krajowe, które nie przestrzegają praworządności, mogą pozwolić na rozprzestrzenianie się zachowań antykonkurencyjnych, a nawet aktywnie do nich zachęcać w celu osiągania korzyści politycznych lub gospodarczych, a tym samym mogą potencjalnie szkodzić gospodarce UE i podważać uczciwość jej rynku wewnętrznego;

69. przypomina, że w zakresie stosowania Traktatów wszelka dyskryminacja ze względu na przynależność państwową jest zakazana zgodnie z kartą oraz że swoboda przedsiębiorczości, swoboda świadczenia usług i swoboda przepływu kapitału mają podstawowe znaczenie dla jednolitego rynku; podkreśla, że przepisy

dotyczące równego traktowania zakazują jawnej i ukrytej dyskryminacji ze względu na przynależność państwową lub, w przypadku przedsiębiorstwa, siedzibę; przypomina o potępieniu zgłaszanych systemowych dyskryminacyjnych, nieprzejrzystych i nieuczciwych praktyk wobec przedsiębiorstw w niektórych państwach członkowskich;

70. potępia systemowe praktyki dyskryminacyjne na Węgrzech, w tym niewłaściwe wykorzystanie funduszy UE z korzyścią dla sojuszników politycznych, naruszenia unijnych reguł konkurencji oraz koncentrację przedsiębiorstw w rękach oligarchów powiązanych z rządem; ubolewa nad uwolnieniem funduszy UE dla węgierskiego rządu mimo obecnych niedociągnięć w zakresie niezależności sądów i przepisów antykorupcyjnych na Węgrzech; zaleca zawieszenie wypłat do czasu spełnienia wszystkich kryteriów praworządności; wzywa Komisję do dopilnowania, by fundusze UE docierały do węgierskiego społeczeństwa, w tym poprzez bezpośrednie lub pośrednie finansowanie dla odbiorców i beneficjentów końcowych niezależnych od rządu węgierskiego;

71. podkreśla znaczenie zajęcia się nierównościami gospodarczymi i wykluczeniem społecznym, gdyż zagrażają one demokratycznemu uczestnictwu i praworządności;

72. wzywa Komisję do wyraźniejszego objęcia aspektu jednolitego rynku w kontekście praworządności do swoich mechanizmów monitorowania, z większym uwzględnieniem jednolitego i szybkiego stosowania, wdrażania i egzekwowania istniejących przepisów, oraz do zapewnienia, by przestrzeganie przez państwa członkowskie zasad praworządności było oceniane nie tylko z punktu widzenia demokracji i sądownictwa, ale również pod kątem jego gospodarczego wpływu na jednolity rynek i stabilność finansową; zwraca się do Komisji o włączenie do sprawozdania na temat praworządności z 2025 r. specjalnego rozdziału poświęconego wymiarowi jednolitego rynku; wzywa Komisję do wykorzystania wszystkich dostępnych narzędzi prawnych w celu wyeliminowania niedociągnięć w zakresie praworządności, w tym do wszczęcia w razie potrzeby postępowań w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego oraz skorzystania z uprawnień wykonawczych dotyczących prawa konkurencji, aby chronić funkcjonowanie rynku wewnętrznego;

Narzędzia praworządności

73. podkreśla znaczenie uwzględnienia kamieni milowych dotyczących praworządności w instrumentach finansowania takich jak Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności (RRF); ubolewa nad uwolnieniem funduszy UE dla węgierskiego rządu mimo obecnych niedociągnięć w zakresie niezależności sądów i przepisów antykorupcyjnych na Węgrzech; zaleca zawieszenie wypłat do czasu

spełnienia wszystkich kryteriów praworządności; wzywa Komisję do dopilnowania, by fundusze UE docierały do węgierskiego społeczeństwa, w tym poprzez bezpośrednie lub pośrednie finansowanie dla odbiorców i beneficjentów końcowych niezależnych od rządu węgierskiego, utrzymując jednocześnie pełny zakres oddziaływania przyjętych środków;

74. krytycznie ocenia brak postępów ze strony Rady w zakresie toczących się procedur wszczętych na podstawie art. 7 TUE, co osłabia wiarygodność UE, jeżeli chodzi o jej zdolność do utrzymania praworządności; wzywa Radę do odblokowania kolejnych kroków w ramach procedury przewidzianej w art. 7 przeciwko Węgrom, z uwagi na utrzymujące się naruszenia niezależności sądów, wolności mediów i społeczeństwa obywatelskiego, które wymagają natychmiastowych i zdecydowanych działań; zaleca Radzie, aby dopilnowała, by przesłuchania dotyczące toczących się procedur na mocy art. 7 odbywały się co najmniej raz na prezydencję, a także by dotyczyły one nowych wydarzeń wpływających na praworządność, demokrację i prawa podstawowe; podkreśla, że nie ma potrzeby uzyskania jednomyślności w Radzie, aby wskazać wyraźne ryzyko wystąpienia poważnego naruszenia unijnych wartości określonych w art. 7 ust. 1 TUE lub skierować do zainteresowanych państw członkowskich konkretne zalecenia lub określić terminy wykonania tych zaleceń; przypomina apel do Rady w tej sprawie i podkreśla, że jakiekolwiek dalsze opóźnianie takich działań stanowiłoby naruszenie zasady praworządności przez samą Radę; nalega, by umożliwić Parlamentowi czynniejszą rolę w zakresie postępowań na podstawie art. 7 TUE, w tym pozwolić mu na przedkładanie Radzie uzasadnionych wniosków i na udział w wysłuchaniach Rady, a także aby przekazywać Parlamentowi pełne informacje na każdym etapie procedury;

75. z zadowoleniem przyjmuje narzędzia zapobiegawcze w zestawie narzędzi praworządności, takie jak roczny cykl praworządności, unijna tablica wyników wymiaru sprawiedliwości, europejski semestr, fundusze UE wspierające społeczeństwo obywatelskie, sieci sądowe i wolność mediów oraz praworządność w RRF; nalega, aby wprowadzono ściślejszy związek między ustaleniami zawartymi w sprawozdaniu na temat praworządności z 2024 r. a przydziałem wsparcia finansowego z budżetu Unii, pod względem „kamieni milowych”, co zapewni powiązanie funduszy UE z przeprowadzeniem niezbędnych reform; wzywa Komisję do dalszego rozwijania bezpośredniego powiązania między instrumentami zapobiegawczymi i instrumentami reagowania, a tym samym – na podstawie ustaleń zawartych w rocznych sprawozdaniach na temat praworządności – do szybkiego i skoordynowanego wszczynania postępowań w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego, określenia dalszych kroków w wykonaniu procedury z art. 7 TUE oraz stosowania rozporządzenia w sprawie warunkowości w zakresie praworządności i horyzontalnych warunków podstawowych

związanych z Kartą, a także przepisów rozporządzenia finansowego i rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów; wzywa Komisję do oceny w rocznych sprawozdaniach na temat praworządności – począwszy od sprawozdania z 2025 r. – potencjalnych zagrożeń dla budżetu Unii wynikających z niedociągnięć w systemach praworządności oraz do składania sprawozdań na ten temat; podkreśla, że zarówno uruchomienie instrumentów reagowania, jak i zamknięcie odpowiednich procedur, musi opierać się na obiektywnych kryteriach zgodności z zasadą praworządności oraz prawem UE i prawem międzynarodowym zgodnie z wykładnią przyjętą przez sądy międzynarodowe;

76. wzywa Komisję, by w przypadkach naruszeń systematycznie korzystała z procedur przyspieszonych i wniosków o środki tymczasowe przed TSUE; wzywa Komisję, aby zrewidowała swoją politykę – określoną w komunikacie z 2022 r. w sprawie egzekwowania prawa UE[1] – niewszczynania postępowań w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego w przypadkach roszczeń „indywidualnych”, ponieważ powoduje ona, że obywatele w całej UE są w poważnym stopniu pozbawieni praw, zwłaszcza gdy ich rządy odmawiają przestrzegania prawa UE lub wyroków TSUE, również dlatego, że większość tych spraw nie ma charakteru wyłącznie indywidualnego, lecz dotyczy kwestii strategicznych i podstawowych; zwraca się do Komisji o składanie corocznych sprawozdań na temat wykorzystania i skuteczności narzędzi stosowanych do przeciwdziałania naruszaniu zasad praworządności w państwach członkowskich;

77. podkreśla potrzebę coraz bardziej kompleksowego zestawu narzędzi zapewniających zgodność, poza wymiarem budżetowym, z wartościami UE we wszystkich przepisach prawa Unii, w tym w instrumentach finansowych, aby zapobiec regresowi; wzywa Komisję do zidentyfikowania luk przedstawienia wniosku rozszerzającego zakres tego zestawu narzędzi; popiera bardziej zdecydowane stosowanie rozporządzenia w sprawie warunkowości w zakresie praworządności, wraz z warunkowością przekrojową w unijnych programach finansowania; podtrzymuje swoje stanowisko, że zamrożone fundusze UE należy uwolnić dopiero po pełnym wdrożeniu znaczących reform i po sprawdzeniu w praktyce poszanowania zasady praworządności; podkreśla potrzebę spójności i przejrzystości w stosowaniu zestawu narzędzi służących ochronie wartości Unii, bez patrzenia na względy polityczne i przy zastosowaniu obiektywnych kryteriów w celu uruchomienia instrumentów reagowania; podkreśla fakt, że warunkowość ta powinna mieć zastosowanie w równym stopniu do krajów kandydujących i potencjalnych krajów kandydujących; podkreśla

---

[1] Komunikat Komisji z 13 października 2022 r. pt. „Egzekwowanie prawa Unii na rzecz Europy, która spełnia swoje zadania” (COM(2022)0518),

znaczenie roli Parlamentu w nadzorowaniu stosowania tych narzędzi; wzywa Komisję do systematycznego kontrolowania dystrybucji funduszy UE, aby zapobiec konfliktom interesów, instrumentalizacji politycznej lub nieprzejrzystości w przydziale funduszy na szczeblu krajowym;

78. nalega na wprowadzenie w wieloletnich ramach finansowych (WRF) instrumentu opartego na wynikach w celu wzmocnienia dostosowania funduszy UE do poszanowania wartości Unii zapisanych w art. 2 TUE, takich jak demokracja, prawa podstawowe i praworządność; domaga się, aby przyszłe WRF obejmowały solidne zabezpieczenia dotyczące praworządności mające zastosowanie do wszystkich funduszy UE;

79. wyraża zaniepokojenie, że zawieszenie funduszy UE może być nadużywane jako broń polityczna wobec społeczeństwa obywatelskiego i władz lokalnych; przypomina, że rozporządzenie dotyczące warunkowości w zakresie praworządności gwarantuje, że odbiorcy końcowi tracą dostępu do funduszy UE w razie nałożenia sankcji na rząd ich kraju; apeluje o „inteligentną warunkowość”, która umożliwiłaby ominięcie rządów krajowych naruszających praworządność poprzez przydzielanie umorzonych środków UE bezpośrednio władzom lokalnym i regionalnym oraz organizacjom pozarządowym i przedsiębiorstwom, które przestrzegają prawa UE, a także poprzez uproszczenie przesunięć środków przeznaczonych na rzecz danego państwa członkowskiego do innych programów UE; proponuje, aby ustanowić przejrzysty system ubiegania się przez władze lokalne o fundusze UE w przypadku, gdy fundusze te są blokowane lub niewłaściwie wykorzystywane przez rządy krajowe; podkreśla, jak ważne jest ścisłe stosowanie w przejrzysty sposób mechanizmów warunkowości zapisanych w Instrumencie Pomocy Przedakcesyjnej oraz w Instrumencie Wsparcia Reform i Wzrostu Gospodarczego na Bałkanach Zachodnich;

Mechanizmy kontroli i równowagi

80. podkreśla znaczenie zagwarantowania rozdziału władzy i stabilnych ram instytucjonalnych w każdym państwie członkowskim; wzywa państwa członkowskie do dopilnowania, aby wszelkie reformy konstytucyjne lub legislacyjne mające wpływ na podział władzy były w pełni zgodne z podstawowymi wartościami UE i zasadami prawnymi;

81. wzywa państwa członkowskie do powstrzymania się od nadmiernego stosowania przyspieszonych procedur, w których pomijane są konsultacje z zainteresowanymi stronami i społeczeństwem obywatelskim, w tym kontrola parlamentarna lub uprawnienia nadzwyczajne, ponieważ mają one negatywny wpływ na jakość stanowienia prawa i demokrację; wzywa państwa członkowskie do ustanowienia przejrzystych procesów stanowienia prawa, co powinny

poprzedzić systematyczne konsultacje publiczne z różnymi zainteresowanymi stronami i organami doradczymi;

82. zachęca rządy i parlamenty krajowe do publikowania publicznie dostępnych ocen skutków i wyników konsultacji w odniesieniu do każdego istotnego wniosku ustawodawczego;

83. podkreśla zalecenie Komisji Weneckiej, zgodnie z którym skargi i odwołania w przypadku nieprawidłowości wyborczych, w szczególności kupowania głosów, dosypywania głosów i nieprawidłowego liczenia głosów, powinny być skutecznie rozpatrywane; przypomina o znaczeniu przyjętych w tym zakresie przepisów UE, a mianowicie aktu o usługach cyfrowych, aktu o rynkach cyfrowych[1], aktu w sprawie sztucznej inteligencji[2], rozporządzenia (UE) 2024/900 w sprawie przejrzystości i targetowania reklamy politycznej[3] oraz europejskiego aktu o wolności mediów; wzywa Komisję i państwa członkowskie do pełnego wdrożenia tych aktów i do przeznaczenia odpowiednich zasobów publicznych na potrzeby stosowania środków na ich podstawie;

84. wzywa państwa członkowskie do wzmocnienia niezależności krajowych organów nadzoru, aby zapewnić im zasoby i zagwarantować wolność od ingerencji politycznych; podkreśla znaczenie społeczeństwa obywatelskiego i obrońców praw człowieka, jeśli chodzi o propagowanie rozliczalności i ochronę praw podstawowych;

85. wyraża głębokie zaniepokojenie wzrostem prawicowego ekstremizmu i jego destrukcyjnym wpływem na normy demokratyczne i praworządność w kilku państwach członkowskich; zauważa z zaniepokojeniem, że grupy ekstremistyczne aktywnie atakują mniejszości i przyczyniają się do powstawania atmosfery strachu, dyskryminacji i polaryzacji; wzywa Komisję, by w rocznym

---

1 Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2022/1925 z dnia 14 września 2022 r. w sprawie kontestowalnych i uczciwych rynków w sektorze cyfrowym oraz zmiany dyrektyw (UE) 2019/1937 i (UE) 2020/1828 (akt o rynkach cyfrowych) (Dz.U. L 265 z 12.10.2022, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2022/1925/oj).

2 Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1689 z dnia 13 czerwca 2024 r. w sprawie ustanowienia zharmonizowanych przepisów dotyczących sztucznej inteligencji oraz zmiany rozporządzeń (WE) nr 300/2008, (UE) nr 167/2013, (UE) nr 168/2013, (UE) 2018/858, (UE) 2018/1139 i (UE) 2019/2144 oraz dyrektyw 2014/90/UE, (UE) 2016/797 i (UE) 2020/1828 (akt w sprawie sztucznej inteligencji), Dz.U. L, 2024/1689, 12.7.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1689/oj).

3 Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/900 z dnia 13 marca 2024 r. w sprawie przejrzystości i targetowania reklamy politycznej, Dz.U. L, 2024/900, 20.3.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/900/oj).

sprawozdaniu na temat praworządności wyraźnie określiła takie grupy jako zagrożenie dla demokracji, praw człowieka i podstawowych wolności, w tym niezależności akademickiej i medialnej; wzywa państwa członkowskie do podjęcia zdecydowanych kroków w celu przeciwdziałania wpływom tych grup poprzez solidne ramy prawne, edukację promującą wartości demokratyczne oraz wsparcie dla organizacji społeczeństwa obywatelskiego zwalczających ekstremizm; wzywa do podjęcia skoordynowanych działań UE w celu przeciwdziałania temu zagrożeniu, w tym poprzez edukację, programy włączenia społecznego oraz, w razie potrzeby, środki prawne;

86. wyraża zaniepokojenie informacjami o stwierdzonych przypadkach wykorzystywania przez rządy państw członkowskich technologii inwigilacyjnej wobec dziennikarzy, działaczy, przedstawicieli opozycji i pracowników instytucji UE; przypomina, że stosowanie oprogramowania szpiegowskiego musi być ściśle proporcjonalne i konieczne, i wzywa Komisję do przedstawienia bez zbędnej zwłoki planu środków zapobiegających nadużyciom tego oprogramowania, przy pełnym wykorzystaniu wszystkich dostępnych środków ustawodawczych przewidzianych w traktatach, zgodnie z zaleceniem komisji PEGA;

87. z zaniepokojeniem odnotowuje coraz częstsze wykorzystywanie sztucznej inteligencji do celów bezpieczeństwa narodowego i ochrony porządku publicznego w całej UE, a także podkreśla, że zagraża to prawom podstawowym i wolnościom[1]; przypomina o potrzebie zapewnienia solidnych zabezpieczeń w zakresie ochrony danych, gdy państwa członkowskie lub organy krajowe stosują oprogramowanie do inwigilacji; wzywa do wzmocnienia prawodawstwa UE, aby zapobiegać masowej inwigilacji i dyskryminacji;

88. jest zaniepokojony obcymi ingerencjami w państwach członkowskich oraz w krajach kandydujących i potencjalnych krajach kandydujących, w tym manipulowaniem mediami społecznościowymi i dezinformacją przez siły zarówno w Unii, jak i poza nią, które dążą do manipulowania opinią publiczną i zakłócania debaty demokratycznej; podkreśla znaczenie przejrzystości algorytmów platform, niezależnych audytów i solidnych mechanizmów weryfikacji informacji dla przeciwdziałania dezinformacji i ochrony demokracji; wzywa główne platformy cyfrowe do współpracy z krajowymi organami ścigania, aby wspierać dochodzenia w sprawie nielegalnej działalności w internecie; wzywa Komisję i państwa członkowskie do monitorowania tej sytuacji oraz do sprawnego stosowania aktu o

---

1 Europol, „AI and policing – The benefits and challenges of artificial intelligence for law enforcement” [Sztuczna inteligencja i polityka – korzyści i wyzwania związane ze sztuczną inteligencją dla egzekwowania prawa], Urząd Publikacji Unii Europejskiej, 2024.

usługach cyfrowych i aktu o rynkach cyfrowych, zwłaszcza wobec bardzo dużych platform internetowych; wzywa Komisję, aby w filarze 3 (Pluralizm i wolność mediów) swojego sprawozdania na temat praworządności uwzględniła większą kontrolę dezinformacji na platformach internetowych;

89. podkreśla znaczenie wolności nauki jako integralnego aspektu praworządności, a także wzywa państwa członkowskie do ochrony uniwersytetów przed ingerencjami politycznymi oraz do zapewnienia niezależności instytucji; zachęca państwa członkowskie do umacniania kultury praworządności poprzez kampanie uświadamiające, inicjatywy informacyjne i działania promujące wartości i zasady demokratyczne;

90. zwraca się do Komisji i państw członkowskich, aby rozważyły zaangażowanie się w proces skoncentrowany na poprawie procedur i praktyk administracyjnych, które wpływają na funkcjonowanie kluczowych procesów demokratycznych oraz stosowanie mechanizmów kontroli i równowagi zgodnie z ustalonymi, wspólnymi zasadami UE;

Zalecenia horyzontalne

91. uznaje sprawozdanie Komisji na temat praworządności za kluczowe narzędzie zapobiegawcze służące monitorowaniu stanu praworządności w całej UE, ułatwianiu dialogu między państwami członkowskimi i kierowaniu reformami w obszarach takich jak niezależność sądów, walka z korupcją, wolność mediów oraz inne mechanizmy kontroli i równowagi;

92. przyznaje, że sprawozdanie Komisji na temat praworządności stało się bardziej kompleksowe niż początkowo (2020 r.); ubolewa jednak, że zasadnicze elementy rezolucji Parlamentu z 2016 r. nie zostały jeszcze wdrożone i że Komisja nie zastosowała się w pełni do zaleceń sformułowanych przez Parlament w poprzednich rezolucjach; uważa, że zalecenia te pozostają aktualne, i przypomina o nich; apeluje o uwzględnienie w sprawozdaniu rocznym brakujących istotnych elementów listy kontrolnej Komisji Weneckiej dotyczącej praworządności, takich jak zapobieganie nadużywaniu władzy, równość wobec prawa i niedyskryminacja; podtrzymuje swoje stanowisko, że sprawozdanie powinno obejmować pełny zakres wartości określonych w art. 2 TUE, ponieważ nie można ich rozpatrywać oddzielnie; zwraca się do Komisji, aby rozważyła możliwość publikowania w tym samym czasie wszystkich sprawozdań dotyczących praworządności lub praw podstawowych, takich jak roczne sprawozdania na temat stosowania Karty lub sprawozdanie FRA, aby umożliwić równoczesną globalną debatę na ten temat; ubolewa jednak, że – pomimo rosnącego zagrożenia dezinformacją, propagandą i manipulacją informacjami, które to działania są wymierzone w demokrację europejską – nie rozważono jeszcze

podobnej praktyki wzajemnej oceny między państwami członkowskimi, wspierającej wysiłki Biura Instytucji Demokratycznych i Praw Człowieka OBWE;

93. wzywa Komisję, aby w przyszłym roku rozszerzyła zakres sprawozdania; nalega, aby w sprawozdaniu Komisji na temat praworządności z 2025 r. uwzględniono cały zakres art. 2 TUE, a także szersze wskaźniki, takie jak niezależność mediów, rola społeczeństwa obywatelskiego, prawa podstawowe, wolność akademicka i artystyczna, równouprawnienie płci, ochrona mniejszości i grup szczególnie wrażliwych, poszanowanie prawa międzynarodowego, wolne i uczciwe wybory oraz funkcjonowanie instytucji demokratycznych, w celu zapewnienia pełniejszego obrazu standardów praworządności w całej UE, a także w krajach kandydujących i potencjalnych krajach kandydujących;

94. wzywa Komisję do opublikowania kryteriów stosowanych przy wyborze informacji pochodzących od społeczeństwa obywatelskiego, organów międzynarodowych, organów krajowych i innych zainteresowanych stron w procesie sporządzania sprawozdań na temat praworządności; ponownie wzywa Komisję, aby zwróciła się do FRA o doradztwo metodyczne i przeprowadzenie badań porównawczych w celu doprecyzowania kluczowych obszarów sprawozdania rocznego, z uwagi na ścisły związek między prawami podstawowymi a praworządnością;

95. zachęca Komisję do stosowania jaśniejszych sformułowań i przejrzystych zasad w ocenie zgodności z wartościami zapisanymi w art. 2 TUE; ponawia swój apel do Komisji o wyraźne rozróżnienie między systemowymi i odosobnionymi naruszeniami praworządności w państwach członkowskich, aby uniknąć ryzyka pomniejszania najpoważniejszych naruszeń praworządności, oraz o wyjaśnienie, że w przypadku systematycznego, umyślnego i poważnego naruszania wartości określonych w art. 2 TUE może się okazać, że państwa członkowskie nie spełniają wszystkich kryteriów definiujących demokrację; wskazuje, że zalecenia powinny lepiej odzwierciedlać negatywne ustalenia zawarte w sprawozdaniu i być bardziej szczegółowe; uważa, że ocena realizacji wcześniejszych zaleceń powinna być bardziej precyzyjna i jakościowa oraz powinna opierać się nie tylko na zmianach legislacyjnych, lecz także na rzeczywistych i niezależnych dowodach ich wdrożenia w praktyce; zwraca się do Komisji o przeprowadzenie wizyt w terenie i przedstawienie ocen w oparciu o konkretne i niezależne dowody wdrożenia w praktyce;

96. ostrzega, że brak powiązania monitorowania z rzeczywistymi konsekwencjami może zmniejszyć znaczenie sprawozdania w państwach członkowskich; wzywa do położenia większego nacisku na wdrażanie zaleceń dla poszczególnych krajów, wraz z terminami i mierzalnymi punktami odniesienia, w tym, w stosownych przypadkach, odniesieniem do istniejących opinii organów

międzynarodowych (np. Komisji Weneckiej Rady Europy, specjalnych sprawozdawców ONZ) lub odpowiednich orzeczeń sądowych (w tym ETPC); wzywa Komisję do szczegółowego określenia możliwych konsekwencji nieprzestrzegania przepisów, w tym poprzez odniesienie się do konkretnych instrumentów z zestawu narzędzi, który obejmuje narzędzia budżetowe i warunkowość finansowania; uważa, że niektóre naruszenia wartości wymagają natychmiastowych działań na rzecz egzekwowania przepisów, a inne wymagają pilnego wdrożenia zaleceń; wzywa państwa członkowskie, aby wdrożyły zalecenia przedstawione w poprzednich sprawozdaniach, i pochwala te państwa członkowskie, które nie tylko wdrożyły zalecenia, lecz osiągnęły wyniki lepsze niż wymagano;

97. wyraża zaniepokojenie, że data publikacji rocznego sprawozdania na temat praworządności – czyli lipiec – nie sprzyja zapewnieniu wystarczającej widoczności i jest sprzeczna z zamierzonym celem sprawozdania, jakim jest zainicjowanie prawdziwej debaty publicznej na temat jego ustaleń; wzywa Komisję do ponownego rozważenia daty publikacji i podjęcia dodatkowych wysiłków w celu rozpowszechnienia wiedzy na temat ustaleń zawartych w sprawozdaniu we wszystkich państwach członkowskich;

98. przypomina, że decyzje podjęte lub niepodjęte przez instytucje UE często wpływają na sytuację w zakresie praworządności w państwach członkowskich; krytycznie odnosi się do faktu, że status praworządności w instytucjach UE pozostaje poza zakresem sprawozdania Komisji na temat praworządności z 2024 r.; domaga się, aby do sprawozdania Komisji na temat praworządności z 2025 r. włączono rozdział dotyczący przestrzegania przez UE standardów praworządności, który opierałby się na niezależnym mechanizmie przeglądu;

99. proponuje kompleksowy mechanizm międzyinstytucjonalny dotyczący demokracji, praworządności i praw podstawowych, obejmujący wszystkie wartości określone w art. 2 TUE i angażujący wszystkie instytucje UE, państwa członkowskie i kraje kandydujące, tak aby zwiększyć jednolitość; podkreśla potrzebę zapewnienia pełnej niezależności i obiektywności zarówno w odniesieniu do składu, jaki funkcjonowania tego organu, oraz specjalnego dostosowania jego mandatu do rozwiązywania problemów związanych z praworządnością;

100. uważa, że należy wzmocnić dialog międzyinstytucjonalny i współpracę w zakresie praworządności na szczeblu UE; ubolewa nad faktem, że Komisja i Rada odrzucały dotychczas propozycję Parlamentu dotyczącą zawarcia porozumienia międzyinstytucjonalnego w sprawie demokracji, praworządności i praw podstawowych; potwierdza swoją gotowość do wznowienia rozmów na temat tego porozumienia; w międzyczasie wzywa pozostałe instytucje, aby przynajmniej rozważyły dalszą współpracę

w kontekście proponowanego międzyinstytucjonalnego projektu pilotażowego dotyczącego demokracji, praworządności i praw podstawowych, co pomogłoby w budowaniu zaufania między instytucjami w praktyce, w szczególności przez wymianę praktyk w zakresie monitorowania, dialogu i spotkań; wzywa Radę do zwiększenia inkluzywności dialogu na temat praworządności przez zapraszanie na swoje sesje innych instytucji, takich jak Komisja Wenecka, Komisarz Praw Człowieka i przedstawiciele Parlamentu; uważa, że dialog Rady na temat praworządności powinien być bardziej interaktywny i obejmować systematyczne przekazywanie informacji zwrotnych; apeluje do państw członkowskich, by dołożyły wszelkich starań, aby odpowiednio przygotować się do tego dialogu; podkreśla, że większa przejrzystość wzmocniłaby dialog na temat praworządności w Unii; w związku z tym zachęca Radę do opublikowania szczegółowych wniosków; wzywa Radę do współpracy z parlamentami narodowymi w celu wzmocnienia demokratycznego nadzoru nad przestrzeganiem przez państwa członkowskie unijnych standardów praworządności; podkreśla, że sprawozdanie na temat praworządności powinno dotyczyć państw członkowskich i instytucji UE, opierać się na dowodach, obejmować środki zapobiegawcze i naprawcze oraz cechować się obiektywizmem;

101. wzywa państwa członkowskie do dopilnowania, aby środki nadzwyczajne przyjmowane w odpowiedzi na kryzysy (takie jak pandemie lub zagrożenia bezpieczeństwa) podlegały regularnej kontroli parlamentarnej i kontroli sądowej oraz były ściśle ograniczone w czasie i proporcjonalne;

102. uważa, że należy dalej zacieśniać współpracę między UE a organizacjami międzynarodowymi, takimi jak Rada Europy, OBWE i ONZ, w promowaniu i obronie demokracji, praworządności, podstawowych wolności i praw człowieka, w tym praw mniejszości;

103. zachęca państwa członkowskie do opracowania i wdrożenia kompleksowych programów edukacji obywatelskiej, które pomogą obywatelom w każdym wieku lepiej zrozumieć, czym są instytucje demokratyczne, praworządność i prawa podstawowe;

104. ubolewa nad faktem, że Komisja nie uwzględniła wielu ponawianych wniosków Parlamentu dotyczących sprawozdań Komisji na temat praworządności; domaga się, aby Komisja wydała do 31 grudnia 2025 r. komunikat zawierający szczegółowe informacje na temat wniosków przyjętych przez Parlament w związku ze sprawozdaniami Komisji na temat praworządności przedstawianymi od 2021 r., które Komisja wdroży i których nie zamierza wdrożyć, wraz z uzasadnieniem;

105. z zadowoleniem przyjmuje objęcie zakresem sprawozdania Komisji na temat praworządności krajów kandydujących, czyli Albanii, Czarnogóry, Macedonii Północnej i Serbii, podkreślając fakt, że

podstawowe wartości UE muszą być przestrzegane nie tylko przez obecne państwa członkowskie, ale również przez przyszłych członków w procesie akcesyjnym; zachęca do ścisłej oceny praworządności we wszystkich krajach uczestniczących w procesie akcesyjnym; zachęca Komisję, by przedstawiła krajom przystępującym konkretne zalecenia dotyczące stanu praworządności oraz zapewniła dostosowanie do sprawozdania w sprawie rozszerzenia; oczekuje, że Komisja uwzględni wszystkie kraje kandydujące w sprawozdaniu na temat praworządności za 2025 r.;

°

° °

106. zobowiązuje swoją przewodniczącą do przekazania niniejszej rezolucji Radzie, Komisji, Agencji Praw Podstawowych Unii Europejskiej, Radzie Europy oraz rządom i parlamentom państw członkowskich.